

PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

FACULTEIT DER GEDRAGS- EN
MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0633

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING EN DE MASTEROPLEIDING PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	6
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	11
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	19
BIJLAGEN	41
BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN	43
BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	45
BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	55
BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	57
BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA	69
BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	71

Dit rapport is vastgesteld op 21 augustus 2018

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING EN DE MASTEROPLEIDING PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 19 december 2014).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Naam van de opleiding:	Pedagogische Wetenschappen
CROHO-nummer:	56607
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Naam van de opleiding:	Pedagogische Wetenschappen
CROHO-nummer:	66607
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Orthopedagogiek; Youth 0-21: Society and Policy; Ethics of Education: Philosophy, History and Law; Communication and Deafblindness
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Pedagogische Wetenschappen aan de Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 9 en 10 januari 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 31 juli 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding en de masteropleiding Pedagogische wetenschappen beoordeelde bestond uit:

- prof. dr. S. (Stefan) Ramaekers (voorzitter), professor aan de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de KU Leuven (België);
- Prof. dr. S. (Stijn) Vandevelde, professor bij de vakgroep Orthopedagogiek aan de Universiteit Gent (België);
- Prof. dr. P. (Pol) Ghesquière, gewoon hoogleraar in leerproblemen en –stoornissen aan de KU Leuven (België);
- Dr. C.H.J.A.M. (Katrien) van Vijfeijken, universitair docent en klinisch psycholoog/psychotherapeut bij de afdeling Orthopedagogiek van de faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Leiden. Daarnaast directeur Post Doctorale Beroepsopleiding Randstad en hoofdopleider GZ-opleider Kind & Jeugd van de RINO Leiden/Rotterdam;
- Prof. dr. L. (Lieven) Verschaffel, hoogleraar Instructiepsychologie en –technologie aan de KU Leuven (België);
- Leander Visser, derdejaars bachelorstudent Pedagogiek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Het panel werd ondersteund door dr. Els Schröder, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de panelleden zijn opgenomen in Bijlage 1.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Cluster Pedagogische Wetenschappen

Het bezoek aan de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen maakt onderdeel uit van de clustervisitatie Pedagogische Wetenschappen. Dit cluster bestaat uit zeven deelnemende instellingen: Radboud Universiteit Nijmegen, Universiteit Leiden, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Utrecht, Erasmus Universiteit Rotterdam, Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit van Amsterdam.

Het panel Pedagogische Wetenschappen werd voorgezeten door em. prof. dr. C. (Carla) Vlaskamp, die bij zes van de zeven bezoeken aanwezig was. Bij het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen werd zij vervangen als voorzitter door prof. dr. S. (Stefan) Ramaekers, die verder bij de overige zes bezoeken als vice-voorzitter aanwezig was. Verder waren verschillende expertise- en werkvelddeskundigen bij meerdere bezoeken binnen het cluster betrokken: prof. dr. P. (Pol) Ghesquière, dr. K. (Katrien) van de Vijfeijken, prof. dr. P. (Peter) Van Petegem, em. prof. P.P. (Paul) Goudena), prof. dr. S. (Stijn) Vandevelde, prof. dr. H. (Hedy) Stegge en prof. dr. L. (Lieven) Verschaffel. Vier studentleden hadden zitting in het panel: J. (Bob) Timmer, L. (Leander) Visser, J. (Joosje) Westink, BSc en A. (Alianne) Bakker, BSc. De voorzitter en vice-voorzitter bewaakten gezamenlijk de consistentie van de werkwijze tijdens de bezoeken en bij het vaststellen van de oordelen. Hierbij trad de clustercoördinator als onafhankelijk waarnemer op; bij de Universiteit Utrecht werd zij vervangen door drs. L. (Linda) te Marvelde.

De Kamer Pedagogische Wetenschappen heeft de logistieke en praktische begeleiding van dit cluster uitbesteed aan evaluatiebureau QANU. Vanuit QANU werd het cluster Pedagogische Wetenschappen begeleid door clustercoördinator dr. E. Schröder. Daarnaast waren de afzonderlijke bezoeken begeleid door vier onafhankelijke, door de NVAO-gecertificeerde secretarissen: dr. J. (Jesseka) Batteau, dr. J. (Jetje) De Groot, dr. A. (Anna) Sparreboom en dr. E. (Els) Schröder.

Vorbereiding

QANU ontving de kritische zelfreflectie van de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen en stuurde deze zowel per post als digitaal door aan de panelleden. Zij lazen de kritische zelfreflectie en formuleerden naar aanleiding ervan vragen en opmerkingen. De secretaris groepeerde de vragen en opmerkingen per onderwerp in een samengesteld document.

Naast de kritische zelfreflectie ontvingen de panelleden elk een aantal bachelor- en masterscripties. In samenspraak met de voorzitter van het panel selecteerde de secretaris van iedere opleiding een steekproef van achttien scripties. Hierbij is gekozen voor scripties uit de volledige cohorten van 2014-2015 en 2015-2016 en uit verschillende beoordelingscategorieën: vijf met een laag cijfer, vijf met een gemiddeld cijfer en vijf met een hoge beoordeling. Ook is hierbij rekening gehouden met de verschillende richtingen en specialisaties en gestreefd naar een variatie tussen de verschillende beoordelaars. Om een goed beeld te krijgen van de eindwerken die in groepsverband worden geschreven, selecteerde het panel van drie scriptiegroepen twee eindwerken voor zowel de bachelor- als masteropleiding om een afgewogen oordeel te kunnen vormen over de beoordeling van eindwerken binnen groepsverband. Bij de scripties ontvingen de leden ook de beoordelingsformulieren die door de examinatoren waren ingevuld. Een overzicht van de 36 bestudeerde scripties kan worden opgevraagd bij QANU.

De commissie besteedde zorg aan het beoordelen van het wetenschappelijk niveau van de scripties, de eisen die door de opleiding aan de scripties worden gesteld en de zorgvuldigheid van de inhoudelijke beoordeling daarvan door de staf. In de scriptie dient de student immers aan te tonen over de vereiste kwalificaties te beschikken. De leden stuurden hun bevindingen voorafgaand aan het bezoek aan de secretaris, die er een overzicht van opstelde.

Voor het visitatiebezoek stelde de secretaris een conceptprogramma op, dat in overleg met de visitatiecoördinator bij de opleiding en de voorzitter van het panel werd aangepast aan de specifieke situatie van de opleiding. Op verzoek van QANU stelde de visitatiecoördinator representatieve gesprekspanels samen. Het panel ontving voorafgaand aan het bezoek een overzicht van de gesprekspartners en stemde in met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als bijlage 5 bij dit rapport.

Voorafgaand aan het locatiebezoek werden zowel medewerkers als studenten op de hoogte gebracht van een spreekuur, waarin zij vertrouwelijk met de commissie konden spreken. Van dit spreekuur is geen gebruik gemaakt.

Visitatiebezoek Groningen

Het bezoek aan de opleidingen vond plaats op 9 en 10 januari 2018. Voorafgaand aan het bezoek kwam het panel bijeen in twee startvergaderingen. De Nederlandse panelleden troffen elkaar op 19 juni 2017 in Utrecht, de Vlaamse panelleden troffen elkaar op 25 september 2017 in Leuven. Bij deze bezoeken waren ook de voorzitter en de vier secretarissen betrokken bij bezoeken binnen dit visitatiecluster aanwezig. Voorafgaand aan het bezoek vond op 9 januari een voorvergadering plaats. Tijdens deze verschillende vergaderingen besprak het panel het domeinspecifiek referentiekader, de ijkingsprincipes binnen het cluster Pedagogische Wetenschappen en de eerste indrukken van het programma van de Rijksuniversiteit Groningen. Verder werden op grond van de inhoudelijke expertise van de panelleden afspraken gemaakt over de taakverdeling en noteerde het panel welke vragen het in de verschillende gesprekken wilde stellen.

Tijdens het bezoek sprak het panel met (een representatieve vertegenwoordiging van) het management, studenten, docenten, alumni en werkveld, opleidingscommissie en examencommissie. Het panel nam ook kennis van het materiaal dat ter inzage lag. Een overzicht van deze materialen is opgenomen in bijlage 6. Het panel heeft een deel van de laatste dag van het bezoek gebruikt om de mondelinge rapportage van de voorzitter voor te bereiden en te discussiëren over de beoordeling van de opleiding. Aan het einde van het bezoek presenteerde de voorzitter de algemene waarnemingen en indrukken van het panel over de bachelor- en masteropleiding.

Bevindingen examencommissie bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

In het najaar van 2017 heeft de examencommissie van beide opleidingen een steekproefsgewijze controle van de eindwerken van de laatste twee afstudeercohorten uitgevoerd. Hieruit constateerde zij dat niet in alle gevallen voldoende inzichtelijk was wat de individuele bijdrage van studenten aan groepsscripties was geweest. Hierdoor was de transparantie van de beoordeling in het geding en was het moeilijk om vast te stellen dat studenten in alle gevallen aan de individuele eindkwalificaties hadden voldaan. De opleidingen troffen direct passende maatregelen en informeerden het panel over hun bevindingen voorafgaand aan het visitatiebezoek in januari 2018.

Werkwijze naar aanleiding van bevindingen examencommissie en aanvullend bezoek Rotterdam

Tijdens het visitatiebezoek bleek het voor het panel noodzakelijk aanvullende informatie over deze situatie op te vragen. Ook werd het panel door de opleiding uitgenodigd een aanvullende controle uit te voeren op het individueel behalen van de eindkwalificaties in het afstudeercohort 2017-2018 om aan te tonen dat de getroffen maatregelen de gewenste uitwerking hadden. Het panel nam deze uitnodiging aan en nodigde de opleidingen uit voor een aanvullende bijeenkomst om de laatste vragen te beantwoorden alvorens zijn beoordeling definitief vast te stellen.

Voor de bacheloropleiding zijn zowel scripties bekeken van de afstudeerroutes Pedagogiek & Onderwijskunde en Orthopedagogiek. Naast een controle uit te voeren op het individueel behalen van de eindkwalificaties binnen de afstudeerroute Orthopedagogiek, heeft het panel hierbij ook de werkwijze van de tweede beoordelaar bestudeerd binnen beide afstudeerroutes. Voor de masteropleiding zijn alleen scripties bestudeerd van de afstudeerrichting Orthopedagogiek. Binnen de overige afstudeerrichtingen van de masteropleiding werden geen groepsscripties geschreven, waardoor verdere controle van deze richtingen volgens het panel niet nodig was.

Het panel ontving op 4 juli 2018 het volledige overzicht van het afstudeercohort 2017-2018 van de bacheloropleiding en de mastertrack Orthopedagogiek. In samenspraak met de voorzitter van het panel selecteerde de secretaris een steekproef van tien scripties per opleiding. Hierbij is gekozen voor scripties uit verschillende beoordelingscategorieën: drie met een laag cijfer, vier met een gemiddeld cijfer en drie met een hoge beoordeling. Ook is hierbij gestreefd naar een variatie tussen de verschillende beoordelaars. Een overzicht van de 20 bestudeerde scripties kan worden opgevraagd bij QANU.

De commissie besteedde zorg aan het beoordelen van het wetenschappelijk niveau van de scripties, de eisen die door de opleiding aan de scripties worden gesteld en de zorgvuldigheid van de inhoudelijke beoordeling daarvan door de staf. De leden stuurden hun bevindingen voorafgaand aan het bezoek aan de secretaris en bespraken hun bevindingen onderling voorafgaand aan het aanvullend bezoek.

De aanvullende bijeenkomst vond plaats op 9 juli 2018 in Rotterdam. Een overzicht van de agenda is opgenomen in bijlage 5. Voorzitter prof. dr. Stefan Ramaekers, dr. Katrien van de Vijfeijken en Leander Visser vertegenwoordigden het panel bij deze bijeenkomst. De overige panelleden zijn actief betrokken geweest in de voorbereiding van dit bezoek en zijn geraadpleegd bij het vaststellen van de beoordeling. Alle panelleden onderschrijven de oordelen in deze rapportage. Namens de opleidingen waren het opleidingsmanagement en vertegenwoordigers van de examen- en toetscommissie aanwezig bij dit bezoek, alsook een vertegenwoordiging van de Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen. Het panel werd tijdens het aanvullende bezoek bijgestaan door dr. Els Schröder als onafhankelijk secretaris namens QANU.

Rapportage

De secretaris heeft op basis van de bevindingen van het panel een conceptrapport opgesteld. Het rapport betreft de gecombineerde bevindingen van het locatiebezoek in januari 2018 en het aanvullende bezoek in juli 2018. Dit conceptrapport is voorgelegd aan de leden van het panel en op basis van hun feedback aangepast. Na vaststelling is het conceptrapport vervolgens naar de instelling

gestuurd voor een controle op feitelijke onjuistheden. De opmerkingen van de opleidingen zijn besproken met de voorzitter van het panel, waarna de secretaris het definitieve rapport opmaakte en voor een laatste ronde van commentaar rondstuurde aan het panel ter vaststelling.

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

De bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen leidt studenten op tot professionals die onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek kunnen doen naar opvoeding en onderwijs, en die in staat zijn om onderzoek toe te passen in de praktijk. Het onderwijs wordt onderzoeksgestuurd aangeboden, waarbij wordt gestreefd naar een systematische vervaechting van onderwijs met onderzoek, theorievorming en kritische reflectie op onderzoek en theorie. De opleiding hecht eraan dat studenten gedurende de hele opleiding in aanraking komen met actuele maatschappelijke vraagstukken met betrekking tot onderwijs, opvoeding en jeugdzorg met aandacht voor normatieve kaders en culturele verschillen.

Naast de reguliere bacheloropleiding biedt de RUG ook de mogelijkheid om in te stromen in het double degree-programma Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs (AOLB). In de AOLB wordt de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen gecombineerd met de lerarenopleiding basisonderwijs (pabo) aan een hbo-instelling. De RUG werkt hiertoe samen met de Hanzehogeschool Groningen, Stenden Hogeschool Groningen en NHL Hogeschool Leeuwarden.

Standaard 1

Het panel concludeert dat de bacheloropleiding een duidelijke visie op de praktijk en op de relatie tussen theorie en praktijk heeft vertaald in heldere eindkwalificaties met een duidelijk pedagogische signatuur, dat recht doet aan de volle breedte van het vakgebied. Het panel kan zich vinden in de eindkwalificaties van de opleiding, die zijn geformuleerd in overeenstemming met de Dublin-descriptoren en aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader. Ze zijn uitgewerkt op vakniveau en sluiten goed aan bij het niveau dat verwacht mag worden van een academische bacheloropleiding. De brede insteek van de bacheloropleiding met ruimschoots aandacht voor maatschappelijke en normatieve aspecten van de discipline wordt door het panel in het bijzonder gewaardeerd.

Standaard 2

Het curriculum van de reguliere bacheloropleiding is met ingang van het collegejaar 2017-2018 gewijzigd. Het oude curriculum van de bacheloropleiding is verdeeld in een gemeenschappelijk deel dat het eerste anderhalf jaar van de opleiding beslaat en een gedifferentieerd deel, waarbij een keuze wordt gemaakt tussen de route Pedagogiek & Onderwijskunde en de route Orthopedagogiek. Differentiatie start in het tweede jaar. Ook binnen het gedifferentieerde deel kennen de routes gemeenschappelijke cursussen, waaronder statistiek, practica en kwalitatieve onderzoeksmethoden. In het nieuwe curriculum is voornamelijk het derde jaar herzien. Een gevolg van deze curriculumwijzigingen is dat studenten effectief minder keuzeruimte hebben, maar dat het vaardigheden-, methoden- en techniekenonderwijs duidelijker naar voren komt. Ook is binnen de afstudeerroute Orthopedagogiek een korte stage geïntroduceerd.

Het panel heeft de inhoud en vormgeving tegen het licht gehouden van zowel het oude als nieuwe curriculum van de reguliere bacheloropleiding en daarnaast het programma van de AOLB bestudeerd. De brede benaderingswijze van de discipline met veel aandacht voor de maatschappelijke en normatieve context van de discipline, het gebruik van goede en relevante literatuur binnen vakken, de goede theoretische onderbouwing van de afstudeerroutes en de vervaechting van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden vielen het panel hier positief in op.

De opleiding heeft in de afgelopen jaren een aantal herzieningen op het gebied van het programma naar tevredenheid van het panel doorgevoerd. Met name de bachelorstage binnen de route Orthopedagogiek is volgens het panel een mooie toevoeging aan het reguliere programma. Het panel ziet hierbij mogelijkheden voor een grotere inzet van het Ambulatorium in het bacheloronderwijs: het zou bijvoorbeeld een plaats kunnen zijn waar studenten hun stage in de toekomst zouden kunnen uitvoeren, waar observaties zouden kunnen plaatsvinden in een veilige en gereguleerde omgeving met een duidelijk pedagogische signatuur en waar de verbinding tussen onderzoek en praktijk door

studenten kan worden ervaren. Het panel complimenteert de opleiding verder met de goede afstemming met de betrokken hogescholen en met de integratie van de AOLB binnen de opleiding.

Sinds 2014 werkt de bacheloropleiding met Academic Learning Communities (ALCs) in het eerste anderhalf jaar van de studie. De ALCs zetten aan tot samenwerkend leren met veel ruimte voor peer learning en peer feedback. Het equivalent van de ALC voor AOLB-studenten is de Stage- en studieloopbaanbegeleiding (SSLB), die vier jaar lang onderdeel is van het programma. In de SSLB-groep wordt eveneens integratie nagestreefd, met een grotere focus op de samenhang tussen leren in de opleiding en leren in de praktijk. Volgens het panel dragen de ALC- en SSLB-groepen positief bij aan de leeromgeving. Zij zetten aan tot samenwerkend en activerend leren, met aandacht voor de integratie van kennis en reflectie. Deze activerende leervorm stelt studenten in staat eigenaarschap te verwerven over het geleerde. De beoogde leerdoelen en verbinding tussen onderwijsonderdelen worden volgens het panel ruimschoots behaald. Ook vervullen deze groepen een brugfunctie in de begeleiding van studenten

Betrokken en kundige docenten verzorgen goede begeleiding en activerende colleges, waar studenten tevreden mee zijn. Hun wetenschappelijke en docerende kwaliteiten zijn goed. Wel meent het panel dat verdere versterking van het team wenselijk is op het gebied van praktijkervaring in het werkveld. Studenten worden adequaat begeleid in hun stageverplichtingen. Daarnaast is de belasting van het docententeam een blijvend aandachtspunt in de komende periode voor de opleiding, met name binnen de eenheid Orthopedagogiek.

Op basis van zijn bevindingen constateert het panel dat de bacheloropleiding studenten op goede wijze ondersteunt bij het behalen van de eindkwalificaties. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving. Met name de ALCs leveren een positieve bijdrage tot de realisatie van een uitdagende leeromgeving waarin studenten op een activerende manier leren de pedagogische wetenschappen op een integrerende wijze te benaderen.

Standaard 3

De opleiding beschikt over inzichtelijke toetsprocedures en -beleid. Er is een toetsplan dat studenten inzicht geeft in de gehanteerde toetsvormen en de aansluiting van de toetsing bij de leerdoelen. Het panel stemt in met de gebruikte toetsvormen, die eveneens voldoende gevarieerd zijn. De gehanteerde toetsen zijn inhoudelijk van bachelorniveau. Docenten stellen volgens het vierogenprincipe antwoordsleutels voor essaytentamens en opdrachten op en werken met door de examencommissie gecontroleerde antwoordmodellen en -protocollen. Studenten zijn tevreden over de toetsing en geven aan voldoende feedback te ontvangen.

Tijdens het visitatiebezoek bleek het voor het panel noodzakelijk aanvullende informatie te bestuderen over het functioneren van de examencommissie die, mede door wisselingen in haar samenstelling en door onderbezetting, aanvankelijk de indruk wekte de regie over haar taken enigszins te hebben verloren. De aanvullende informatie adresseerde adequaat de vragen van het panel. De examencommissie functioneert nu naar tevredenheid volgens het panel; zij heeft blijk gegeven een professionaliseringsslag te hebben gemaakt, mede door een structurele uitbreiding van haar formatie, en kan in alle onafhankelijkheid functioneren. De examencommissie wordt nu voldoende ondersteund in haar werkzaamheden door een ambtelijk secretaris en door een nieuw aangestelde toetscommissie, en zij draagt voldoende zichtbaar en actief bij aan de kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleidingen. Volgens het panel is de examencommissie dus voldoende toegerust op haar wettelijke taken.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is eveneens van toereikend niveau. Het panel heeft vastgesteld dat de examencommissie haar toezichhoudende functie in voldoende mate waarmaakt op het gebied van de borging van het eindniveau van studenten. Dit blijkt onder meer uit het feit dat zij adequaat reageert bij ongeregelheden. Het panel heeft geconstateerd dat het interne controlesysteem van de examencommissie op correcte wijze maatregelen treft en zorg draagt

voor een verdere correcte afhandeling en controle achteraf, waar het panel op uitnodiging van de opleidingen middels een extra scriptiecontrole van het cohort 2017-2018 toe heeft bijgedragen.

Het panel heeft inzicht gekregen in de wijze waarop de opleiding in de afgelopen periode de transparantie van de beoordelingen heeft vergroot en heeft gewerkt aan een breed gedragen beoordelingssystematiek. Het panel ondersteunt de examencommissie in zijn ambities voor verdere verbetering in de komende jaren, met name op het gebied van het vergroten van de transparantie van de beoordelingssystematiek. Het vraagt de examencommissie er met name op toe te zien dat de kwalitatieve toelichting bij de beoordelingsformulieren afzonderlijk wordt ingevuld door beide examinatoren voorafgaand aan de eindpresentatie van studenten, om de onafhankelijkheid en transparantie van de beoordeling verder uit te lichten.

Met name de kalibreersessies tussen docenten zijn door het panel zeer geapprecieerd en als positief beoordeeld. Het adviseert de opleiding de kalibreersessies mede in te zetten om nieuwe ontwikkelingen te introduceren bij het docententeam, zodat dit laatste zich de nieuwe ontwikkelingen ook 'eigen' kan maken. Het nieuwe beoordelingsformulier, dat de examencommissie volgend jaar hoopt in te voeren en dat mede is opgesteld op basis van de inbreng van docenten tijdens deze kalibreersessies, is hiervoor bij uitstek geschikt. Volgens het panel is hierbij een inhoudelijke discussie over de subjectieve aspecten van beoordelen wenselijk. De examencommissie gaf aan te overwegen deelname aan de kalibreersessies tot eis te willen verheffen voor het examinatorschap. Dit moedigt het panel aan.

Standaard 4

In het algemeen is het panel tevreden over het niveau dat het aantrof in de gelezen bachelorscripties, dat in zijn ogen toereikend is voor een bacheloropleiding. Positief vond het panel dat studenten in bijna alle gevallen in staat bleken op een passende wijze te reflecteren op de beperkingen van het uitgevoerde onderzoek. Ook heeft het panel vastgesteld op basis van uitgebreid onderzoek dat alle bachelorstudenten zelfstandig de eindkwalificaties behalen. Studenten behalen hun diagnostische eindkwalificaties voor de bacheloropleiding in het opleidingsonderdeel 'Diagnostische vaardigheden'. Het panel heeft de inhoud en toetsing van dit onderdeel bestudeerd en heeft geconstateerd dat studenten hun diagnostische vaardigheden ontwikkelen tot het gewenste bachelorniveau, waarbij voldoende aandacht wordt besteed aan persoonlijke reflectie op wat ze hebben geleerd en toegepast. Alumni van beide opleidingen zijn tevreden over de opleiding. Afgestudeerden van de bacheloropleiding stromen door naar toepasselijke masteropleidingen. Op basis van de bestudeerde scripties, het opleidingsonderdeel 'Diagnostische vaardigheden' en gesprekken met alumni en betrokken beoordelaars concludeert het panel dat de afgestudeerden van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen de beoogde eindkwalificaties op het gewenste bachelorniveau realiseren.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

De masteropleiding Pedagogische Wetenschappen streeft ernaar studenten te vormen tot zelfstandige academici en bekwame professionals die in staat zijn op basis van een brede vakinhoudelijke en methodologische basis hun inzichten en vaardigheden in te zetten ten behoeve van de pedagogische en orthopedagogische praktijk, beleid en onderzoek. Verdieping van kennis, versterking van de academische houding en de vertaalslag van theorie naar praktijk staan centraal in de masteropleiding. De opleiding streeft ernaar om studenten de gehele onderzoekscyclus te laten doorlopen met aandacht voor reflectie op visies in (inter)nationaal maatschappelijk verband.

Tot het collegejaar 2016/2017 kende de masteropleiding drie afstudeertracks: Orthopedagogiek, Communication and Deafblindness en Pedagogiek. Orthopedagogiek richt zich binnen onderzoek en behandeling op ernstige opvoedings- en onderwijsleerproblematiek, met aandacht voor het perspectief van kwetsbare kinderen en hun ouders. Communication and Deafblindness is wereldwijd de enige mastertrack gericht op professionals werkzaam met mensen met een meervoudige

beperking en kent veel raakvlakken met de onderzoeksdifferentiatie in de track Orthopedagogiek. Kern van de mastertrack Pedagogiek was de opvoeding van, het leren van en de zorg voor jonge kinderen en jeugdigen en het onderwijzen en leren van volwassenen.

Met ingang van het collegejaar 2016/2017 is de track Pedagogiek vervangen door twee nieuwe (Engelstalige) mastertracks: Ethics of Education: Philosophy, History and Law (hierna: Ethics of Education) en Youth 0-21: Society and Policy (hierna: Youth 0-21). Ethics of Education focust zich op ethische en morele vraagstukken binnen opvoeding en onderwijs. Youth 0-21 besteedt aandacht aan de normale en problematische ontwikkeling van jeugdigen, waarbij in het programma een expliciete koppeling wordt gelegd tussen wetenschap, beleid en praktijk op het snijvlak van de pedagogiek en orthopedagogiek. Het panel heeft in zijn beoordeling voornamelijk zich gericht op deze vier nieuwe afstudeertracks.

Met de vier afstudeertracks Orthopedagogiek, Ethics of Education, Youth 0-21 en Communication and Deafblindness heeft de masteropleiding een palet aan onderscheidende afstudeervarianten binnen het domein. Met drie Engelstalige tracks biedt de opleiding daarnaast een aantrekkelijk perspectief voor internationale studenten en voor verdere internationalisering binnen het vakgebied. De keuze om de tracks Youth 0-21 en Ethics of Education om te vormen tot internationale track is volgens het panel zeer verstandig. De succesvolle realisatie van een *fully international classroom* in beide tracks is volgens het panel een aandachtspunt in de komende jaren. De track Communication and Deafblindness is bij uitstek een voorbeeld van de relevantie van de pedagogische wetenschappen als internationale discipline: deze track is wereldwijd de enige in zijn soort en bedient een zeer diverse studentenpopulatie. Gezien zijn unieke en specialistische karakter, geeft het panel de opleiding ter overweging om zich te bezinnen op de positie van de afstudeertrack Communication and Deafblindness binnen het geheel van de aangeboden opleidingen en afstudeerrichtingen.

Standaard 1

Het panel kan zich vinden in de eindkwalificaties van de opleiding, die zijn geformuleerd in overeenstemming met de Dublin-descriptoren en aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader. Ze zijn uitgewerkt op vakniveau, en zijn van voldoende niveau. Wel meent het panel dat de uitwerking van de eindkwalificaties het basisniveau niet overstijgt. Het panel raadt de opleiding aan om de huidige eindkwalificaties nog verder aan te scherpen op basis van het gemeenschappelijke opleidingsprofiel. Naast een reflectie op de positionering van de tracks binnen de brede discipline, meent het panel dat de verschillen in vaardigheden en kennis die binnen de tracks worden opgedaan verder verduidelijkt kunnen worden in track-specifieke eindkwalificaties. Hierdoor zouden naast verschillen ook de overlappende competenties tussen de verschillende tracks duidelijker uit de verf komen, wat de typering van de verschillende tracks als deeldisciplines binnen de Pedagogische Wetenschappen versterkt. Verder adviseert het panel per track te expliciteren hoe afgestudeerden voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld worden gesteld aan de vaardigheden vereist voor een registratie als NVO Basis-(ortho)pedagoog.

Standaard 2

Op basis van de bestudering van de curricula en enkele vakken oordeelt het panel positief over de kwaliteit van de verschillende mastertracks. In de afstudeertracks wordt gebruik gemaakt van interessante literatuur, die studenten daadwerkelijk aanmoedigt om een problematiek vanuit verschillende invalshoeken te benaderen. Ook zijn de programma's in voldoende mate uitdagend. Studenten worden aangesproken op een meer zelfstandige werkhouding en op hun planningscapaciteiten en ook reflectie op hun handelen en de verbinding tussen theorie en praktijk is op passende wijze in de verschillende curricula gewaarborgd.

Met de vier afstudeertracks biedt de masteropleiding een breed palet aan benaderingswijzen binnen de discipline. Het panel wil de opleiding aanmoedigen om de vier verschillende tracks ook zo veel mogelijk met elkaar kennis en ervaring te laten uitwisselen. Dit kan op vakniveau plaatsvinden door bijvoorbeeld van tijd tot tijd de theoretische vakken van de verschillende tracks naast elkaar te leggen en zo inspiratie op te doen bij collega's. Ook ziet het panel afstemming over de eisen die aan

stage en scriptie worden gesteld tussen de verschillende tracks als een speerpunt. Uitwisseling tussen de tracks kan ook breder ingezet worden, met studenteninzet en –participatie centraal. Een voorbeeld hiervoor kan volgens het panel gevonden worden in de, nu nog facultatieve, gastcolleges zoals georganiseerd door studievereniging ODIOM. Gastcolleges, maar ook een masterclass of inhoudelijke gezamenlijke activiteit, kunnen studenten aanmoedigen kennis en ervaringen binnen de eigen specialisatie uit te wisselen en af te zetten tegen die van studenten uit andere tracks.

Betrokken en kundige docenten verzorgen goede begeleiding en activerende colleges, waar studenten tevreden mee zijn. Hun wetenschappelijke en docerende kwaliteiten zijn goed. Wel meent het panel dat verdere versterking van het team wenselijk is op het gebied van praktijkervaring in het werkveld, zeker als de masteropleiding overweegt om de diagnostiekaantekening onderdeel te maken van het vaste programma van de track Orthopedagogiek. Het panel meent dat de mogelijkheid om een diagnostiekaantekening te behalen volgens de NVO-richtlijnen binnen het masterprogramma een grote meerwaarde heeft voor afgestudeerden en ondersteunt de opleiding in de ambitie deze mogelijkheid aan te bieden, indien voldoende begeleiding voor studenten kan worden gegarandeerd. De belasting van het docententeam is een aandachtspunt in de komende periode, met name binnen de eenheid Orthopedagogiek.

De begeleiding van docenten bij de stage en scriptie wordt door studenten als positief beoordeeld. Studenten Orthopedagogiek worden nu gevraagd voor hun scriptie aan te sluiten bij bestaand onderzoek; het panel heeft geen aanwijzingen dat de toedeling van onderwerpen vervolgens belemmeringen voor studenten oplevert. Het panel meent dat alle masterstudenten de mogelijkheid zouden moeten hebben om eveneens eigen onderwerpen aan te dragen en verzoekt de opleiding te onderzoeken of het deze mogelijkheid ook binnen de track Orthopedagogiek kan bieden.

Het panel moedigt de opleiding verder aan te onderzoeken op welke wijze het Ambulatorium een grotere rol in het masteronderwijs zou kunnen spelen als een plaats waar onderzoek en behandeling samenkomen. Ook raadt het panel de opleiding aan meer aandacht te besteden in het curriculum aan de juridische regelgeving en privacywetgeving in onderzoeks- en behandelingssituaties en aan begeleiding en behandeling naast diagnostiek in de voorbereiding op de beroepspraktijk, indachtig suggesties van alumni en een bestudering van het inhoudelijke programma van de vier tracks.

Op basis van zijn bevindingen constateert het panel dat het masterprogramma studenten op voldoende wijze ondersteunt bij het behalen van de eindkwalificaties. De curricula van de verschillende tracks en het personeel zijn hierbij van goede kwaliteit. Met name uitwisseling tussen de verschillende tracks is voor de opleiding in de komende jaren een speerpunt, net als verdere consolidatie van de *international classroom* en de beroepskwalificaties van docenten – zeker indien de opleiding werk maakt van haar ambitie om de diagnostiekaantekening onderdeel te maken van de mastertrack Orthopedagogiek.

Standaard 3

De opleiding beschikt over inzichtelijke toetsprocedures en -beleid. Er is een toetsplan dat studenten inzicht geeft in de gehanteerde toetsvormen en de aansluiting van de toetsing bij de leerdoelen. Het panel stemt in met de gebruikte toetsvormen, die eveneens voldoende gevarieerd zijn. De gehanteerde toetsen zijn inhoudelijk van masterniveau. Docenten stellen volgens het vierogenprincipe antwoordsleutels voor essaytentamens en opdrachten op en werken met door de examencommissie gecontroleerde antwoordmodellen en –protocollen. Studenten zijn tevreden over de toetsing en geven aan voldoende feedback te ontvangen.

Tijdens het visitatiebezoek bleek het voor het panel noodzakelijk aanvullende informatie te bestuderen over het functioneren van de examencommissie die, mede door wisselingen in haar samenstelling en door onderbezetting, aanvankelijk de indruk wekte de regie over haar taken enigszins te hebben verloren. De aanvullende informatie adresseerde adequaat de vragen van het panel. De examencommissie functioneert nu naar tevredenheid volgens het panel; zij heeft blijk gegeven een professionaliseringslag te hebben gemaakt, mede door een structurele uitbreiding van

haar formatie, en kan in alle onafhankelijkheid functioneren. De examencommissie wordt nu voldoende ondersteund in haar werkzaamheden door een ambtelijk secretaris en door een nieuw aangestelde toetscommissie, en draagt voldoende zichtbaar en actief bij aan de kwaliteitszorg en –borging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleidingen. Volgens het panel is de examencommissie dus voldoende toegerust op haar wettelijke taken.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is eveneens van toereikend niveau. Het panel heeft vastgesteld dat de examencommissie haar toezichhoudende functie in voldoende mate waarmaakt op het gebied van de borging van het eindniveau van studenten. Dit blijkt onder meer uit het feit dat zij adequaat reageert bij ongeregeldheden. Het panel heeft geconstateerd dat het interne controlesysteem van de examencommissie op correcte wijze maatregelen treft en zorg draagt voor een verdere correcte afhandeling en controle achteraf, waar het panel op uitnodiging van de opleidingen middels een extra scriptiecontrole van het cohort 2017-2018 toe heeft bijgedragen.

Het panel heeft inzicht gekregen in de wijze waarop de opleiding in de afgelopen periode de transparantie van de beoordelingen heeft vergroot en heeft gewerkt aan een breed gedragen beoordelingssystematiek. Het panel ondersteunt de examencommissie in zijn ambities voor verdere verbetering in de komende jaren, met name op het gebied van het vergroten van de transparantie van de beoordelingssystematiek. Het vraagt de examencommissie er met name op toe te zien dat de kwalitatieve toelichting bij de beoordelingsformulieren afzonderlijk wordt ingevuld door beide examinatoren voorafgaand aan de eindpresentatie van studenten, om de onafhankelijkheid en transparantie van de beoordeling verder uit te lichten.

Met name de kalibreersessies tussen docenten zijn door het panel zeer geapprecieerd en als positief beoordeeld. Het adviseert de opleiding de kalibreersessies mede in te zetten om nieuwe ontwikkelingen te introduceren bij het docententeam, zodat dit laatste zich de nieuwe ontwikkelingen ook 'eigen' kan maken. Het nieuwe beoordelingsformulier, dat de examencommissie volgend jaar hoopt in te voeren en dat mede is opgesteld op basis van de inbreng van docenten tijdens deze kalibreersessies, is hiervoor bij uitstek geschikt. Volgens het panel is hierbij een inhoudelijke discussie over de subjectieve aspecten van beoordelen wenselijk. Ook adviseert het panel de masteropleiding in deze sessies te spreken over datgene wat de afstudeertracks inhoudelijk met elkaar verbindt, alsmede ze in te zetten om maatwerk te formuleren voor trackspecifieke eisen aan de beoordeling. De examencommissie gaf aan te overwegen deelname aan de kalibreersessies tot eis te willen verheffen voor het examinarschap. Dit moedigt het panel aan.

Standaard 4

Op basis van de bestudeerde scripties, stageverslagen en gesprekken met alumni en betrokken beoordelaars concludeert het panel dat de afgestudeerden van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen de beoogde eindkwalificaties op het gewenste niveau realiseren. Ook heeft het panel vastgesteld op basis van uitgebreid onderzoek dat alle masterstudenten zelfstandig de eindkwalificaties behalen. Afgestudeerden van de masteropleiding stromen door naar relevante banen binnen het (ortho)pedagogisch werkveld. Over de gehele linie vond het panel de scripties, hoewel wisselend van kwaliteit, een voldoende bevestiging dat studenten de beoogde eindkwalificaties behalen. De kwaliteit van de beoordeling kon sterk verschillen. Het panel benadrukt het belang van goede interne afstemming over de verschillende afstudeertracks heen om deze verschillen te ondervangen. Verder raadt het panel de opleiding aan scherp te bewaken dat stagedoelen en scriptiedoelen niet verstrengeld raken, waardoor het academisch gehalte van de scriptie onder druk zou kunnen komen te staan. Alumni zijn tevreden over de opleiding.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 21 augustus 2018

Prof. dr. Stefan Ramaekers

Dr. Els Schröder

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde eindkwalificaties tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Profiel en visie

De bacheloropleiding heeft zich tot doel gesteld studenten op te leiden tot professionals die onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek kunnen doen naar opvoeding en onderwijs, en die in staat zijn om onderzoeksresultaten toe te passen in de praktijk. De opleiding biedt het onderwijs onderzoeksgestuurd aan, waarbij zij streeft naar een systematische vervlechting van onderwijs met onderzoek, theorievorming en kritische reflectie op onderzoek en theorie. De opleiding hecht eraan dat studenten gedurende de hele opleiding in aanraking komen met actuele maatschappelijke vraagstukken met betrekking tot onderwijs, opvoeding en jeugdzorg met aandacht voor normatieve kaders en culturele verschillen. In gesprek met het panel noemden studenten de brede benaderingswijze en veelvoud aan onderzoeksmethoden als doorslaggevend in hun keuze voor pedagogiek aan de RUG. Het panel heeft grote waardering voor de brede insteek van de bacheloropleiding met aandacht voor de historische context van de discipline en het brede palet aan benaderingswijzen en methoden.

De masteropleiding streeft ernaar studenten te vormen tot zelfstandige academici en bekwame professionals die in staat zijn op basis van een brede vakinhoudelijke en methodologische basis hun inzichten en vaardigheden in te zetten ten behoeve van de pedagogische en orthopedagogische praktijk, beleid en onderzoek. Verdieping van kennis, versterking van de academische houding en de vertaalslag van theorie naar praktijk staan centraal in de masteropleiding. De opleiding streeft ernaar om studenten de gehele onderzoekscyclus te laten doorlopen met aandacht voor reflectie op visies in (inter)nationaal maatschappelijk verband.

Tot het collegejaar 2016/2017 kende de masteropleiding drie afstudeertracks: Orthopedagogiek, Communication and Deafblindness en Pedagogiek. Orthopedagogiek richt zich op onderzoek en behandeling van ernstige opvoedings- en onderwijsleerproblematiek, met aandacht voor het perspectief van kwetsbare kinderen en hun ouders. Communication and Deafblindness is wereldwijd de enige mastertrack gericht op professionals werkzaam met mensen met een meervoudige beperking en kent veel raakvlakken met de onderzoeksdifferentiatie in de track Orthopedagogiek. Kern van de mastertrack Pedagogiek was de opvoeding van, het leren van en de zorg voor jonge kinderen en jeugdigen, en het onderwijzen en leren van volwassenen.

Met ingang van het collegejaar 2016/2017 is de track Pedagogiek vervangen door twee nieuwe (Engelstalige) mastertracks: Ethics of Education: Philosophy, History and Law (hierna: Ethics of Education) en Youth 0-21: Society and Policy (hierna: Youth 0-21). Ethics of Education focust zich op ethische en morele vraagstukken binnen opvoeding en onderwijs. Youth 0-21 besteedt aandacht

aan de normale en problematische ontwikkeling van jeugdigen, waarbij in het programma een expliciete koppeling wordt gelegd tussen wetenschap, beleid en praktijk op het snijvlak van de pedagogiek en orthopedagogiek. Deze nieuwe tracks staan centraal in de rapportage. Het panel is positief over de vier mastertracks die studenten een duidelijk en onderscheidend profiel meegeven binnen het Nederlandse onderwijslandschap. Ook biedt de opleiding met drie Engelstalige tracks een aantrekkelijk perspectief voor internationale studenten en ruimte voor internationalisering binnen het vakgebied.

Tijdens het bezoek sprak het panel over de positie die de mastertrack Communication and Deafblindness inneemt binnen de masteropleiding. De track was oorspronkelijk een specialisatie binnen de track Orthopedagogiek, maar is verzelfstandigd vanwege zijn unieke karakter en de doelgroep die deze track bedient. De opzet en het curriculum van deze track is afwijkend van de overige tracks, zoals onder Standaard 2 verder wordt toegelicht. Studenten uit de hele wereld komen naar Groningen om deze track te volgen; het merendeel van de studenten komt uit het buitenland. Vaak hebben deze studenten al een masteropleiding afgerond en zijn ze reeds werkzaam in de praktijk. Het panel apprecieert de uniciteit en het bijzondere karakter van deze track, maar raadt de opleiding aan zich te bezinnen op de positie die deze track inneemt binnen de opleiding en daarbij de mogelijkheid in overweging te nemen om deze track aan te bieden als postmasteropleiding, gezien het gespecialiseerde karakter van de track.

Het panel waardeert dat de RUG de historische pedagogiek een vaste plaats heeft gegeven binnen het domein met de track Ethics of Education. Wel meent het panel dat de onderwerpen die aan bod komen binnen deze track onlosmakelijk zijn verbonden met de grondslag en de normativiteit van de pedagogische wetenschappen als brede discipline. Deze verbinding tussen de verschillende deeldisciplines mag volgens het panel niet uit het oog worden verloren. Het opleidingsmanagement gaf aan hierover te waken op curriculumniveau, zoals nader wordt toegelicht onder Standaard 2. Het panel raadt aan de verbindende elementen tussen de verschillende deeldisciplines explicieter terug te laten komen in het gedeelde opleidingsprofiel. Verder adviseert het de opleiding een gemeenschappelijke visie op de pedagogische wetenschappen als brede discipline te formuleren, met een reflectie op de positie van de afzonderlijke tracks binnen dit brede vakgebied. Idealiter vertaalt deze visie en positionering zich vervolgens ook in heldere eindkwalificaties voor de afzonderlijke tracks, nadrukkelijker dan nu volgens het panel het geval is op masterniveau.

Eindkwalificaties

De opleidingen hebben beide vier eindkwalificaties geformuleerd, die tegelijkertijd als leerlijnen fungeren binnen de gehele opleiding (zie bijlage 3). De eindkwalificaties zijn wat betreft de beoogde vakinhoud en de beoogde professionele/klinische vaardigheden toegespitst op de verschillende routes en tracks passend bij de beoogde vakgebieden. Het niveauverschil tussen beide opleidingen is adequaat vertaald in de eindkwalificaties, passend voor een bachelor- respectievelijk masteropleiding. Het panel heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van beide opleidingen corresponderen met de inhoud van het domeinspecifieke referentiekader (zie bijlage 2) en met de Dublin-descriptoren. De relatie van de verschillende eindkwalificaties met de Dublin-descriptoren is nader uitgewerkt op vakniveau, waardoor de relatie tussen de eindkwalificaties, het curriculum en de toetsing inzichtelijk wordt gemaakt. Het panel prijst de opleiding voor de eenvoud en elegantie van deze opzet, waaruit de relatie tussen de eindkwalificaties, het curriculum en de toetsing duidelijk en inzichtelijk naar voren komt.

Met name op bachelorniveau ziet het panel het profiel en de visie van de opleiding helder terugkomen in de geformuleerde eindkwalificaties. Het panel meent dat de profilering van de verschillende routes binnen de bacheloropleiding goed tot haar recht komt in de beoogde eindkwalificaties en dat op heldere en expliciete wijze wordt verwoord hoe deze aansluiten bij de eisen gesteld door het beroepenveld. Op masterniveau ziet het panel nog ruimte voor verdere aanscherping. Naast een reflectie op de positionering van de tracks binnen de brede discipline, raadt het panel aan om de verschillen in vaardigheden en kennis die binnen de tracks worden opgedaan inzichtelijk te maken door middel van trackspecifieke eindkwalificaties. Hierdoor zouden naast de verschillen ook de

overlappende competenties tussen de verschillende tracks duidelijker naar voren komen, wat de typering van de verschillende tracks als deeldisciplines binnen de Pedagogische Wetenschappen versterkt. Verder adviseert het panel te expliciteren per track hoe studenten voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld worden gesteld aan de vaardigheden vereist voor een registratie als NVO Basis-(Ortho)Pedagoog.

Overwegingen

Bacheloropleiding

Het profiel van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen leidt studenten op tot professionals die onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek kunnen doen naar opvoeding en onderwijs, en die in staat zijn om onderzoek toe te passen in de praktijk. Het panel concludeert dat de bacheloropleiding een duidelijke visie op de praktijk en op de relatie tussen theorie en praktijk heeft vertaald in heldere eindkwalificaties met een duidelijk pedagogische signatuur, dat recht doet aan de volle breedte van het vakgebied. Het panel kan zich vinden in de eindkwalificaties van de opleiding, die zijn geformuleerd in overeenstemming met de Dublin-descriptoren en aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader. De eindkwalificaties zijn uitgewerkt op vakniveau en sluiten goed aan bij het niveau dat verwacht mag worden van een academische bacheloropleiding. De brede insteek van de bacheloropleiding met ruimschoots aandacht voor maatschappelijke en normatieve aspecten van de discipline wordt door het panel in het bijzonder gewaardeerd. Op basis van zijn bevindingen concludeert het panel dat de geformuleerde eindkwalificaties de basiskwaliteit overstijgen.

Masteropleiding

De masteropleiding streeft ernaar zelfstandige academici en bekwame professionals op te leiden, die in staat zijn om op basis van een brede vakinhoudelijke en methodologische basis hun inzichten en vaardigheden in te zetten ten behoeve van de (ortho)pedagogische praktijk, beleid en onderzoek. Met de vier afstudeertracks Orthopedagogiek, Ethics of Education, Youth 0-21 en Communication and Deafblindness heeft de masteropleiding een palet aan onderscheidende afstudeervarianten binnen het domein. Met drie Engelstalige tracks biedt de opleiding een aantrekkelijk perspectief voor internationale studenten en voor verdere internationalisering binnen het vakgebied. Gezien zijn unieke en specialistische karakter, geeft het panel de opleiding ter overweging om zich te bezinnen over de positie van de afstudeertrack Communication and Deafblindness binnen het geheel van de aangeboden opleidingen en afstudeerrichtingen.

Het panel kan zich vinden in de eindkwalificaties van de opleiding, die zijn geformuleerd in overeenstemming met de Dublin-descriptoren en aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader. Ze zijn uitgewerkt op vakniveau, en zijn van voldoende niveau. Wel meent het panel dat de geformuleerde eindkwalificaties het basisniveau niet overstijgen. Het panel raadt de opleiding aan om de huidige eindkwalificaties nog verder aan te scherpen op basis van het gemeenschappelijke opleidingsprofiel. Naast een reflectie op de positionering van de tracks binnen de brede discipline, meent het panel dat de verschillen in vaardigheden en kennis die binnen de tracks worden opgedaan verder verduidelijkt kunnen worden in track-specifieke eindkwalificaties. Hierdoor zouden naast verschillen ook de overlappende competenties tussen de verschillende tracks duidelijker uit de verf komen, wat de typering van de verschillende tracks als deeldisciplines binnen de Pedagogische Wetenschappen versterkt. Verder adviseert het panel per track te expliciteren hoe afgestudeerden voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld worden gesteld aan de vaardigheden vereist voor een registratie als NVO Basis-(ortho)pedagoog.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'goed'.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen*Programma: Bacheloropleiding*

Het curriculum van het bachelorprogramma is met ingang van het collegejaar 2016-2017 gewijzigd, waarbij vooral het derde jaar is herzien. In dit rapport wordt naar beide curricula verwezen. Naast de reguliere bacheloropleiding biedt de RUG ook de mogelijkheid om in te stromen in het double degree-programma Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs (AOLB). In de AOLB wordt de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen gecombineerd met de lerarenopleiding basisonderwijs (pabo) aan een hbo-instelling. De RUG werkt hiertoe samen met de Hanzehogeschool Groningen, Stenden Hogeschool Groningen en NHL Hogeschool Leeuwarden. Na afronding geeft de AOLB direct toegang tot de masteropleiding Onderwijskunde en tot de afstudeertracks Youth 0-21 en Ethics of Education van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen. Voor een overzicht van zowel het 'oude' als 'nieuwe' curriculum alsmede dat van de AOLB, zie bijlage 4.

Het oude curriculum van de bacheloropleiding is verdeeld in een gemeenschappelijk deel (75 EC) dat het eerste anderhalf jaar van de opleiding beslaat en een gedifferentieerd deel (105 EC), waarbij studenten een keuze maken tussen de route Pedagogiek & Onderwijskunde en de route Orthopedagogiek. Deze differentiatie start in het tweede jaar. Ook binnen het gedifferentieerde deel kennen de routes gemeenschappelijke cursussen, waaronder statistiek, practica en kwalitatieve onderzoeksmethoden. Ook schrijven studenten binnen beide routes een bachelorwerkstuk (10 EC). Daarnaast volgen studenten modules binnen de eigen route, waarbij ze enige keuzevrijheid hebben binnen de route. In het eerste blok van het derde jaar volgen studenten een minor (30 EC). De afdeling Pedagogische Wetenschappen biedt zelf twee verdiepende minors die aansluiten bij de twee routes, maar het staat studenten vrij de minor anders in te vullen.

In het nieuwe curriculum is voornamelijk het derde jaar herzien. Een gevolg van deze curriculumwijzigingen is dat studenten effectief minder keuzeruimte hebben binnen het gedifferentieerde deel van het programma, maar dat het vaardigheden-, methoden- en techniekenonderwijs duidelijker naar voren komt. Naast een minor (30 EC) en een bachelorwerkstuk (10 EC) volgen alle studenten nu de verplichte vakken 'Neuropsychologie' (5 EC) en 'Ethische en juridische kwesties' (5 EC). Studenten kiezen vervolgens twee workshops uit een aanbod van zes om de onderzoeksvaardigheden te trainen. Binnen de route Orthopedagogiek lopen studenten stage (5 EC). Verder is binnen deze route het vak 'Stromingen in de orthopedagogiek' geïntroduceerd, waarin de systeemtheorie en psychoanalytische theorieën worden behandeld. Binnen Pedagogiek & Onderwijskunde is niet gekozen voor een stage. In plaats daarvan volgen studenten het vak 'Effectiviteit van onderwijs en levenslang leren' (5 EC). Het panel onderschrijft deze keuze.

Het panel heeft beide curricula bestudeerd en een aantal vakken inhoudelijk bekeken. Het prijst de manier waarop kwalitatief en kwantitatief onderzoek verweven zijn in het programma. De wijze waarop kwalitatief onderzoek verweven is in het aanbod in vakken, beschouwt het panel als een sterk punt in het Groningse bachelorcurriculum. Verder trof het panel een goede theoretische onderbouwing van de afstudeerroutes, brede benaderingswijzen van de discipline met aandacht voor de maatschappelijke en normatieve context en goede, relevante literatuur voor de verschillende vakken.

Tijdens het bezoek sprak het panel over de herkenbaarheid van de vier leerlijnen, zoals gedefinieerd in de beoogde eindkwalificaties. Het panel is enthousiast over de opzet met de vier leerlijnen, maar ziet deze nog niet altijd in detail terug in de vertaling naar de vakken – zowel in de inhoud van de bestudeerde vakken als in de vakbeschrijvingen. Docenten gaven aan dat de leerlijnen wel degelijk in de vakken terugkeren en gaven aan dat deze ook direct gekoppeld zijn aan de toetsing, zoals beschreven in het toetsplan. Het panel heeft de aangeboden vakken bestudeerd en geconstateerd dat in een aantal vakken een uitgebreide uitwerking inderdaad reeds beschikbaar is. Het panel ondersteunt de opleiding in zijn streven om deze vertaalslag inzichtelijk te maken binnen alle vakken. Het raadt daarbij aan de leerlijnen explicieter terug te laten komen in de leerdoelen per vak en in de vakbeschrijvingen dan nu het geval is om de transparantie van deze aansluiting tussen eindkwalificaties, leerlijnen, toetsing en het curriculum nog verder te vergroten.

Aanbevelingen naar aanleiding van de vorige visitatie zijn door de opleiding actief opgevolgd. In beide afstudeerroutes is nu meer aandacht voor empirische methoden. Het vak 'Neuropsychologie' – verplicht voor alle studenten in het nieuwe curriculum – besteedt nu exclusief aandacht aan de koppeling tussen biologische eigenschappen en menselijk gedrag. De bachelorstage binnen de route Orthopedagogiek is in de ogen van het panel een mooie toevoeging aan het programma, waar studenten enthousiast over zijn.

Binnen het vak 'Gespreksvaardigheden' observeren studenten momenteel een intake binnen de jeugdpsychiatrie. Het panel vraagt zich af of deze vaardigheid niet beter getraind kan worden in een meer pedagogische setting. Docenten gaven aan dat de huidige opzet in hun ogen sterk orthopedagogisch was in oriëntatie. Toch meent het panel dat hier kansen tot verbreding liggen; mogelijkwerwijs kunnen de faciliteiten van het Ambulatorium, zoals hieronder besproken, hier een rol in spelen.

Tijdens het bezoek gaven zowel bachelor- als masterstudenten Orthopedagogiek aan dat zij het verdelingsmechanisme van scriptieonderwerpen op bachelorniveau als moeizaam hadden ervaren. Studenten binnen de route Orthopedagogiek sluiten in hun bachelorwerkstuk aan bij bestaand onderzoek. Elk jaar circuleert een lijst met beschikbare plaatsen. Studenten waren begripvol voor het feit dat niet iedereen bij zijn eerste voorkeursornderwerp kon worden geplaatst. In de afgelopen jaren bestonden er echter grote verschillen in de populariteit van afstudeeronderwerpen, waardoor sommige studenten na de verdeling eindigden met een scriptieonderwerp waar ze weinig enthousiasme voor konden opbrengen. Docenten gaven aan dat ze hiervoor geen eenvoudige oplossing zagen: met het huidige team is de capaciteit bij bepaalde onderzoeksgroepen nu eenmaal beperkt. Het panel ondersteunt het opleidingsmanagement in de voortdurende aandacht die het hieraan besteedt en vertrouwt erop dat het tot een verdelingsmechanisme komt dat tot grotere tevredenheid bij alle betrokken partijen leidt.

De AOLB beslaat vier jaar en kent een afwijkende onderwijsorganisatie. Het curriculum is geënt op een theoretische lijn (met studieonderdelen vanuit Pedagogische Wetenschappen), een pedagogisch-didactische lijn (met academisch georiënteerde en beroepsgeoriënteerde onderdelen) en een praktijklijn. Volgens het panel is hierbij een goede balans gevonden tussen de benodigde studieonderdelen die studenten in voldoende mate voorbereiden op het behalen van de eindkwalificaties van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen.

AOLB-studenten die met het panel spraken, waren enthousiast over hun combinatie-opleiding. Allen vonden de combinatie van de pabo met Pedagogische Wetenschappen een verrijking. De samenwerking tussen de universiteit en de drie hogescholen beschreven ze als soepel. Wel vroegen de studenten aandacht voor de vakken gericht op observatie en onderzoek binnen Pedagogische Wetenschappen. Zij meenden dat deze enigszins in het gedrang kwamen door hun gelijktijdige pabo-stageverplichtingen. Verder voelden zij zich volledig geïntegreerd binnen de bredere pedagogiekopleiding in Groningen, hoewel zij het merendeel van hun programma los van de reguliere bachelorstudenten volgen. Het panel complimenteert de opleiding op de goede afstemming en integratie van de AOLB binnen de afdeling.

Sinds 2014 werkt de bacheloropleiding met Academic Learning Communities (ALCs) in de eerste anderhalf jaar van de studie. ALCs worden gevormd door telkens 12-15 studenten uit een studiejaar, die elk semester worden herschikt. Ze worden begeleid door een mentor/tutor die ook een studieondersteunende functie heeft. De ALCs zetten aan tot samenwerkend leren met veel ruimte voor *peer learning* en *peer feedback*. Studenten zijn grotendeels zelf verantwoordelijk voor de manier waarop de ALC-groep projecten aanpakt, waarbij de tutor vooral aanstuurt op reflectie en kritisch denken. Daarnaast hebben de ALCs een belangrijke integrerende functie tussen de verschillende leerlijnen en leeronderdelen. Het equivalent van de ALC voor AOLB-studenten is de Stage- en studieloopbaanbegeleiding (SSLB), die vier jaar lang onderdeel is van het programma. In de SSLB-groep wordt eveneens integratie nagestreefd, met een grotere focus op de samenhang tussen leren in de opleiding en leren in de praktijk.

Het panel is enthousiast over deze activerende leervorm binnen het programma, die studenten in de gelegenheid stelt eigenaarschap te verwerven over het geleerde. Op basis van het beschikbaar gestelde materiaal concludeert het panel dat het niveau hoog is van de geboden opdrachten, de producten van het groepswerk en de individuele reflecties van studenten op het groepswerk binnen ALC en SSLB. Ook valt op dat de feedback op de werkstukken en reflecties uitgebreid, helder en persoonlijk zijn, en sterk gericht op de ondersteuning van het individuele leerproces van studenten binnen de opleiding. De beoogde leerdoelen en verbinding tussen onderwijsonderdelen worden volgens het panel ruimschoots behaald.

Programma: Masteropleiding

De masteropleiding kende tot het collegejaar 2016/2017 drie afstudeertracks: Orthopedagogiek, Pedagogiek en de Engelstalige mastertrack Communication and Deafblindness. Met ingang van collegejaar 2016/2017 is de oude afstudeertrack Pedagogiek vervangen door twee nieuwe mastertracks: Ethics of Education en Youth 0-21. Deze nieuwe tracks zijn Engelstalig en bieden een programma dat studenten een meer vastomlijnd profiel meegeeft. Daarnaast is de inhoud van de tracks Orthopedagogiek en Communication and Deafblindness enigszins aangepast. Voor de tracks Orthopedagogiek, Ethics of Education en Youth 0-21 zijn er jaarlijks twee instroommomenten (september en februari). Communication and Deafblindness kent alleen een instroommoment in september. In het onderstaande zal het panel voornamelijk ingaan op het nieuwe curriculum. Voor een overzicht van beide curricula, zie bijlage 4.

In de track Ethics of Education is omvang van de masterthese 20 EC. Studenten volgen daarnaast gedurende het hele jaar het beroepsvoorbereidende vak 'Domain specific professional skills' (10 EC) toegespitst op deze specifieke afstudeerrichting. In dit vak vergroten studenten hun vaardigheden op het gebied van onderwijs, leren, advies en beleid. Een korte praktijkstage is onderdeel van de opdrachten binnen dit vak. Verder volgen studenten drie sets van elkaar opvolgende inhoudelijke vakken (van elk 5 EC) waarin studenten morele en ethische problemen beschouwen met het oog op het vormen van beleid, het ontwikkelen van procedures en het nemen van praktische beslissingen binnen de professionele en niet-professionele zorg.

Binnen de track Youth 0-21 schrijven studenten eveneens een thesis van 20 EC. Daarnaast volgen ze een stage binnen de jeugdzorg, het onderwijs, de gemeente of een andere organisatie gericht op beleid (10 EC). Tijdens het bezoek leerde het panel dat studenten binnen deze track veelvuldig de stage en thesis combineren. Daarnaast volgen studenten zes kennisvakken (van elk 5 EC) die hen de juiste handvatten geeft op beleidsvraagstukken rond jeugdigen in de juiste context te plaatsen en te adresseren. Youth 0-21 beoogt nadrukkelijk een *international classroom* te bieden; problematiek wordt behandeld binnen de internationale maatschappelijke context.

In het nieuwe curriculum van de afstudeertrack Orthopedagogiek is een nieuw vak geïntroduceerd: 'Orthopedagogische reflectie - De brug tussen theorie en praktijk'. Reflectie op de theorie en het methodenonderwijs binnen de behandelpraktijk wordt in dit nieuwe vak geïntegreerd aangeboden, waar het panel enthousiast over is. Studenten hebben verder de keuze tussen een praktijk- en

onderzoeksvariant van deze track. In de praktijkvariant omvat de stage 25 EC en de thesis 20 EC, in de onderzoeksvariant is de stage 15 EC en de thesis 30 EC. Tijdens het bezoek vernam het panel dat de weinig populaire onderzoeksvariant in het komende jaar wordt geïntegreerd in de facultaire onderzoeksmaster. Het panel onderschrijft deze keuze; het is van mening dat een focus op de praktijkvariant het profiel van de mastertrack verheldert.

De mastertrack Communication and Deafblindness wijkt sterk af van de overige tracks, doordat studenten de opleiding grotendeels op afstand volgen. De studenten zijn tijdens de studie drie keer in Groningen: in september voor de verplichte introductiecursus, in maart voor supervisie en voor de afsluiting van hun studie. Naast de introductiecursus (5 EC) volgen studenten een vak gericht op theorie (5 EC). Tijdens de introductiecursus maakt de trackcoördinator met alle studenten een individuele planning van het masterproject (50 EC), waarbij rekening wordt gehouden met de individuele situatie van de betreffende student. Het mastertraject is onderverdeeld in een deel gericht op methoden en technieken (5 EC), een klinische stage (15 EC) en een onderzoeksstage (30 EC), waarbij de supervisie wordt uitgevoerd door buitenlandse docenten onder mandaat van de opleidingscoördinator.

De track Ethics of Education wordt door het panel aangemerkt als van essentieel belang voor de discipline, omdat het ruimte biedt voor (reflectie op) theorievorming binnen het domein pedagogische wetenschappen. In het studentengesprek was het panel onder indruk van de manier waarop Ethics-studenten kritisch reflecteerden op verschuivingen binnen de discipline en binnen de praktijk, wat aangeeft dat de track zijn uitgangspunten op dit punt waarmaakt. Het panel was verheugd te vernemen dat deze track binnen de RUG vooralsnog, ondanks de geringe instroom, mag blijven bestaan. De keuze deze track om te vormen tot internationale track is volgens het panel zeer verstandig. Het onderschrijft de potentie van programma binnen de Groningse internationaliseringsplannen. Studenten gaven aan dat de voertaal binnen deze track soms Nederlands was, wanneer er geen internationale (uitwisselings)studenten deelnamen aan de colleges. Hoewel het panel hier begrip voor heeft, kunnen taalwisselingen potentieel afschrikkend zijn voor internationale studenten. Hiervoor vraagt het panel de aandacht van de opleiding.

Het panel onderzocht tijdens het bezoek of het lage aantal internationale studenten binnen de track Youth 0-21 van invloed was op het beoogde internationale karakter. Deze zorg werd tijdens het bezoek grotendeels ondervangen. Studenten gaven aan zeer tevreden te zijn over de uitwisseling in colleges. De voertaal tijdens colleges was altijd Engels. Zij meenden dat de literatuur hen voldoende aanzette tot discussie vanuit verschillende invalshoeken en prezen hierbij de rol van hun docenten, die het internationale perspectief in hun ogen voldoende onder de aandacht brachten. Wel benoemt het panel de *international classroom* als een aandachtspunt in de komende jaren.

De track Orthopedagogiek in Groningen biedt binnen het huidige masterprogramma geen mogelijkheid aan studenten om een diagnostiekaantekening te behalen volgens de NVO-richtlijnen, zoals bij andere pedagogiekopleidingen vaak wel het geval is. Tijdens de masteropleiding werken studenten nu een casus onder begeleiding uit volgens de NVO-richtlijnen; de overige twee casussen die nodig zijn om de diagnostiekaantekening of een LOGO-verklaring te behalen, werken afgestudeerden uit in een nascholingstraject. Studenten en alumni toonden tijdens het bezoek begrip voor de huidige situatie. Wel gaven de alumni aan dat zij informatie over de diagnostiekaantekening hadden gemist in de voorlichting op de masteropleiding. Dit is in de ogen van het panel een aandachtspunt voor de opleiding in de huidige programma-opzet. Docenten Orthopedagogiek gaven aan dat de mogelijkheid wordt onderzocht om studenten een diagnostiekaantekening te laten behalen binnen de opleiding. Zij benoemden het identificeren van voldoende bevoegde begeleiders als het grootste knelpunt om deze mogelijkheid te kunnen bieden. Het panel onderschrijft het belang van een goede en consistente begeleiding, en onderschrijft de betrachte zorgvuldigheid. Wel moedigt het panel aan dit onderzoek voort te zetten en, indien mogelijk, de diagnostiekaantekening onderdeel te maken van het programma, gezien de grote meerwaarde van een afgeronde diagnostiekaantekening voor afgestudeerden.

De wijze waarop ethische reflectie en theorie in het programma van de track Orthopedagogiek is verweven vindt het panel positief. Wel vroeg het panel zich af of deze vakken, die nu aan het begin van het masterprogramma worden aangeboden, niet meer tot hun recht zouden komen in de eindfase. Ook adviseert het panel de docenten van deze vakken te rade te gaan bij hun collega's van de track Ethics of Education. Het panel meent dat de inhoud van het Ethics-vak 'Best interest of the child' zeer waardevolle aanknopingspunten bevat voor het inhoudelijk programma van de track Orthopedagogiek.

Het panel is lovend over de invulling van de track Communication and Deafblindness. De vaste onderdelen van het curriculum zijn uitstekend opgezet. De keuze voor communicatievaardigheden over diagnostische vaardigheden wordt eveneens door het panel onderschreven, zeker gezien het profiel van de studentenpopulatie van deze track. De opzet voor de individuele begeleiding van studenten binnen het mastertraject ziet er gedegen uit. Gastdocenten zijn zonder uitzondering experts binnen het vakgebied. De alumna die het panel sprak, was zeer enthousiast over de kwaliteit van het geboden programma en over de persoonlijke begeleiding vanuit de opleiding. De aansluiting op haar voorkennis en ervaringen prees zij als 'maatwerk'.

Studenten gaven aan dat er nauwelijks tot geen uitwisseling plaatsvond met studenten en docenten uit de track Communication and Deafblindness. In de ogen van het panel is dit een gemiste kans, zeker gezien de internationale voortrekkersrol die deze track heeft. Het panel daagt de opleiding graag uit om na te denken over de meerwaarde van uitwisseling, bijvoorbeeld middels een masterclass of gezamenlijke activiteit, om deze unieke kennis beter te ontsluiten voor alle studenten. Dit sluit aan bij de observatie van het panel dat er relatief directe kennisuitwisseling plaatsvindt tussen de verschillende tracks. In bredere zin moedigt het panel de verschillende tracks uit vaker de dialoog met elkaar aan te gaan en kennis en ervaring te delen.

Op basis van de bestudering van enkele vakinhouden oordeelt het panel positief over de kwaliteit van de verschillende mastertracks. Hierbij viel op dat in alle vier de afstudeertracks interessante en goede literatuur wordt gebruikt, die studenten aanmoedigt om problematiek vanuit verschillende invalshoeken te benaderen. Dit werd door studenten tijdens het bezoek bevestigd. Studenten waren enthousiast en voelden zich uitgedaagd. Niveaueverschil met de bachelor ervoeren zij zowel inhoudelijk als in de mate van zelfstandigheid en planningscapaciteiten die van hen werd gevraagd. Het masterprogramma sloot eveneens goed aan op de genoten vooropleiding.

Studenten die de premaster hadden gevolgd, voelden zich eveneens inhoudelijk en methodologisch goed voorbereid. Zij zagen geen belemmeringen binnen het programma die een negatief effect hadden op de studeerbaarheid van het programma. Deze uitspraken sterkten het panel in een positieve beoordeling van het programma. Alumni gaven aan dat ze graag meer aandacht zouden zien binnen de opleidingen voor de juridische regelgeving en privacywetgeving in onderzoeks- en behandelingssituaties en voor begeleiding en behandeling naast diagnostiek in de voorbereiding op de beroepspraktijk. Het panel onderschrijft deze suggesties op basis van een bestudering van het bestaande programma en raadt de opleiding aan te onderzoeken of hier ruimte voor kan worden gecreëerd in het bestaande programma.

Het panel sprak met de opleiding over de verschillende afstudeervarianten die binnen de verschillende tracks worden aangeboden. Het panel constateerde na het bestuderen van de vakbeschrijvingen en enkele stageverslagen dat de verschillende tracks de studenten voldoende voorbereiden op het behalen van de beoogde eindkwalificaties op professioneel en academisch vlak. De track Ethics of Education is binnen dit landschap het meest afwijkend, omdat de stage binnen deze track onderdeel is van het vak 'Domain-specific professional skills'. De stageopdracht binnen Ethics of Education is afgebakend als een academische onderzoeksopdracht; professionele vaardigheden – op het gebied van training, advies en onderwijs – worden op een andere manier geoefend en getoetst binnen het vak. Ethics-studenten gaven aan graag een langere stage te willen volgen, maar het panel onderschrijft de gekozen insteek van de opleiding. Het panel vindt de huidige opzet passend bij het theoretisch-georiënteerde profiel van de track.

Studenten kiezen op verschillende manieren scriptieonderwerpen. In Youth 0-21, Ethics of Education en Communication and Deafblindness kiezen studenten individueel een onderwerp, waarbij dit onderwerp binnen Youth 0-21 vaak gekoppeld is aan de stageopdracht. In Orthopedagogiek wordt aan studenten gevraagd aan te sluiten bij bestaand onderzoek. Studenten geven een voorkeur aan binnen een lijst van aangeboden onderwerpen. Niet altijd blijkt het mogelijk om alle studenten het onderwerp en onderzoek van de eerste keuze toe te wijzen. Masterstudenten gaven aan dit jammer te vinden, maar meenden dat de toedeling van onderwerpen op masterniveau veel beter verliep dan op bachelorniveau. Het panel meent dat alle masterstudenten in de opleiding de mogelijkheid zouden moeten hebben om eveneens eigen onderwerpen aan te dragen en verzoekt de opleiding te onderzoeken of het deze mogelijkheid ook binnen de track Orthopedagogiek kan bieden.

De trackspecifieke invullingen van het stage- en thesistrject leiden eveneens tot verschillen in begeleiding, de manier waarop studenten kiezen voor een stage- of scriptieproject en hoe de beoordeling hiervan verloopt. Het panel heeft tijdens het bezoek kunnen constateren dat hier binnen de tracks adequaat over wordt gerapporteerd naar studenten; er zijn duidelijke handleidingen en richtlijnen per track. Toch meent het panel dat de opleiding als geheel er gebaat bij zou zijn als er ook over de tracks heen regelmatig afstemming plaatsvindt over de eisen aan de stage en scriptie, waardoor verschillen tussen tracks minder geprononceerd tot uiting zouden komen. Het panel vernam tijdens het bezoek dat dit een speerpunt is voor het management. Dit ondersteunt het panel van harte.

Studentbetrokkenheid

De bacheloropleiding heeft in de vorige visitatie het advies gekregen studenten meer te betrekken bij het onderwijs. Dit is voortvarend opgepakt. De collegestructuur is herzien. Onderwijs wordt nu vaker aangeboden in werkgroepen die een interactieve setting stimuleren. Ook is er veel meer aandacht voor groepswork en groepsdynamiek, zoals onder meer blijkt uit de opzet van de ALCs. Alle betrokkenen zijn enthousiast over de uitwerking. Docenten gaven aan nu een goed beeld te hebben van de mogelijkheden en vaardigheden van studenten. Studenten op hun beurt prezen de betrokkenheid en kunde van hun docenten. Opvallend vond het panel dat studenten met name de activerende methoden binnen de traditionele hoorcolleges evalueerden. Het panel complimenteert de opleiding met de verbeterslag die de opleiding in de afgelopen zes jaar op dit punt heeft weten te realiseren.

Deze positieve indruk werd bevestigd in gesprekken met de Opleidingscommissie (OC). De OC heeft zich in de afgelopen twee jaar bezonnen op haar rol binnen de opleidingsstructuur. Om kennis binnen de commissie door te geven, is een draaiboek opgesteld. Daarnaast probeert de OC met wervende voorlichting tijdens inleidende colleges haar eigen zichtbaarheid binnen de opleiding te vergroten. Ook investeert de OC actief in haar banden met studievereniging ODIOM. Samen met de jaarvertegenwoordiging van ODIOM heeft de OC een actieve rol in evaluatie- en feedbackprocedures. De banden met het opleidingsmanagement zijn goed; ook vond het panel het een goed teken dat de vicevoorzitter van de OC een student is, die nauw samenwerkt met de voorzitter.

Het panel wil verder onder de aandacht brengen dat studenten en alumni zeer positief waren over de facultatieve gastcolleges die ODIOM organiseert. Deze gastcolleges worden vaak verzorgd door alumni die nu werkzaam zijn in de praktijk. Studenten van beide opleidingen gaven aan dat deze colleges voor hen de koppeling tussen theorie en praktijk verduidelijkten. Het panel meent dat gastcolleges een goede methode zijn om studenten een breder beeld van zowel de discipline als het werkveld te geven. Het raadt de opleiding daarom aan om ODIOM hierin te faciliteren en ondersteunen, en het concept als vast programmapunt te koesteren en, waar mogelijk, uit te bouwen en potentieel te institutionaliseren als een vast programmaonderdeel. Binnen de masteropleiding zouden gastcolleges namelijk ook een mogelijk platform kunnen bieden om de verschillende tracks vaker bijeen te brengen om kennis en inzichten te delen.

Begeleiding

Bachelorstudenten noemden verder het mentoraat als een positieve ontwikkeling die eveneens de studentbetrokkenheid ten goede is gekomen, zeker in combinatie met de ALCs. De mentor is naast ALC-tutor tevens docent vaardigheden. Deze drievoudige functie versterkt het contact tussen studenten en de mentor. Zij spreken elkaar wekelijks. Voortgangsproblemen en persoonlijke problemen worden hierdoor sneller ondervangen. Het panel is enthousiast over de brugfunctie die de mentor op deze manier vervult.

Het panel sprak met beide studentengroepen eveneens over de scriptie- en stagebegeleiding. Zowel tijdens de bachelor- als masteropleiding wordt gebruik gemaakt van tutorgroepen, waarin studenten regelmatig samenkomen met medestudenten en hun begeleider. Studenten vonden dit systeem toereikend. Unaniem gaven studenten aan dat zij zich goed voorbereid voelden op beide studieonderdelen en dat zij goed worden begeleid door interne scriptiebegeleiders en door interne en externe stagebegeleiders. De opleidingen hebben contracten afgesloten in de regio waardoor zij alle studenten een stageplaats kunnen garanderen. Dit wordt door het panel als zeer positief gezien, omdat het de studeerbaarheid ten goede komt.

Het panel leerde tijdens het bezoek dat externe stagebegeleiders door de opleiding worden gescreend om studenten op niveau te begeleiden. Interne stagebegeleiders houden tijdens de stageperiode een vinger aan de pols. Het panel vraagt de opleiding nadrukkelijker aandacht te besteden aan het profiel van de externe stagebegeleiders dan nu het geval lijkt te zijn, omdat uit gesprekken tijdens het bezoek bleek dat veel externe stagebegeleiders geen vooropleiding Pedagogische Wetenschappen hadden genoten en vaak geen diagnostiekaantekening hadden behaald. Dit heeft niet noodzakelijkerwijs negatieve gevolgen voor de kwaliteit van de stageplaats of de stage-ervaring van studenten en belemmert de studievoortgang niet, maar kan potentieel tot verschillen van inzicht leiden tussen interne en externe stagebegeleiders.

Onderwijzend personeel

Het panel heeft gegevens bestudeerd over de behaalde onderwijskwalificaties en onderzoeksexpertise van docenten. Sinds 2012 is de basiskwalificatie onderwijs (BKO) voor bevordering verplicht. Het overgrote deel van het onderwijzend personeel heeft deze behaald; een enkeling is daarnaast in het bezit van een Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO). Uitgangspunt bij de opleidingen is dat het onderwijs gevoed wordt door het wetenschappelijk onderzoek van de onderwijzende docenten. De wetenschappelijke expertise van de staf wordt door het panel als goed beoordeeld. Voor een praktijkgerichte opleiding is het daarnaast van belang dat docenten voldoende feeling behouden met het werkveld. Het panel concludeert met het managementteam dat verdere versterking van het team op dit vlak wenselijk is, zeker indien de masteropleiding inzet op het aanbieden van de diagnostiekaantekening als onderdeel van het curriculum.

Het docententeam van beide opleidingen is in de afgelopen jaren vernieuwd en verjongd. Een deel van het onderwijs wordt verzorgd door promovendi. Het panel heeft met de opleiding gesproken over de voor- en nadelen van een jong team. Enerzijds heeft het jonge team geleid tot een nieuw elan en nieuwe ideeën, die mede de vernieuwing van de curricula heeft gestimuleerd. Anderzijds is het opleidingsmanagement zich ervan bewust dat een jong team kwetsbaar kan zijn en extra inzet vraagt van meer ervaren collega's. Het management gaf aan dat er veel tijd is geïnvesteerd in de begeleiding en aansturing van jonge docenten die aan het begin van hun onderwijs- en onderzoekscarrière staan; dit werd door hen bevestigd. Docenten gaven aan dat zij goed gesteund voelden door hun collega's.

Het panel was onder de indruk van de teamgeest binnen de verschillende onderwijseenheden. Toch stelde het panel ook signalen van overbelasting vast, met name binnen de eenheid Orthopedagogiek. De opleidingen gaven aan zich hiervan bewust te zijn en in de afgelopen periode maatregelen te hebben getroffen om het team te ondersteunen. Dit verheugde het panel, maar ondervangde niet in zijn geheel de panelzorgen. Ook studenten binnen de afstudeerroute en de afstudeertrack Orthopedagogiek gaven aan dat zij een minder persoonlijk contact hadden met hun docenten dan studenten in de andere afstudeerroute en -tracks.

Het panel heeft in zijn voorbereiding inzicht gekregen in de student-docentratio van de gehele bachelor- en masteropleiding; deze gaf geen directe aanleiding tot zorg, hoewel het duidelijk is uit deze gegevens dat het team aanzienlijk wordt belast. Met het oog op de doorgevoerde veranderingen ten aanzien van de toetspraktijk bij het afstuderen, zoals besproken in Standaard 3, is de verwachting bij het panel dat de belasting van het docententeam in de komende periode toeneemt, wederom met name binnen de eenheid Orthopedagogiek. Het panel verzoekt daarom de opleiding en faculteit met klem de belasting van het gehele onderwijsteam de komende periode te onderzoeken, monitoren en – waar nodig – docenten en/of specifieke eenheden te ondersteunen met passende maatregelen.

Opleidingsspecifieke faciliteiten

Tijdens het bezoek bezocht het panel het Ambulatorium. Het was onder de indruk van de faciliteiten en mogelijkheden die het zou kunnen bieden voor het onderwijs. Momenteel wordt het Ambulatorium vooral gebruikt voor onderzoeksdoeleinden. Studenten maken sporadisch gebruik van het Ambulatorium, wanneer hun afstudeeropdracht hen in contact brengt met een onderzoeksproject dat gebruik maakt van het Ambulatorium of wanneer (extracurriculaire) verdiepende activiteiten worden aangeboden. Het panel ziet mogelijkheden voor een grotere inzet van het Ambulatorium in zowel het bachelor- als masteronderwijs: het zou bijvoorbeeld een plaats kunnen zijn waar studenten hun (bachelor)stage in de toekomst zouden kunnen uitvoeren, waar observaties zouden kunnen plaatsvinden in een veilige en gereguleerde omgeving en waar de verbinding tussen onderzoek en praktijk door studenten kan worden ervaren. Het panel begreep van de verantwoordelijken dat er momenteel onderzocht wordt hoe het Ambulatorium in de komende jaren beter kan worden ingezet. Het panel ondersteunt deze ambitie van harte.

Internationalisering

Pedagogische Wetenschappen kent in internationaal opzicht weinig vergelijkbare opleidingen. De behandelingsgerichte benadering van in het bijzonder de Orthopedagogiek is daarnaast, gezien de doelgroep waarmee wordt gewerkt, sterk gericht op het Nederlandse beroepenveld en op Nederlandse communicatievaardigheden. Het panel heeft waardering en begrip voor de keuzes die binnen de bachelor- en masteropleiding op dit punt zijn genomen. Ook onderschrijft het panel dat de opleidingen sinds de vorige visitatie werk hebben gemaakt van een internationaliseringsbeleid, dat zowel inhoudelijk als praktisch poogt studenten Pedagogische Wetenschappen te activeren over de landsgrenzen heen te kijken.

De bacheloropleiding is voornamelijk gericht op de Nederlandse situatie, al geeft de minor een opening om het blikveld en ervaring te verrijken met een internationale ervaring. De mastertrack Orthopedagogiek zet deze lijn voort, wat in de ogen van het panel passend is gezien de sterke connectie met het Nederlandse beroepenveld. De overige drie mastertracks zoeken nadrukkelijk aansluiting met de internationale context waarbinnen pedagogische wetenschappen als discipline moet worden gezien. Met deze nieuwe, Engelstalige tracks probeert de masteropleiding in te spelen op de behoefte om zowel de discipline als de RUG internationaal te positioneren. In gesprek met het panel gaf het opleidingsmanagement aan dat de invoering van de nieuwe mastertracks in het collegejaar 2016/2017 in hun ogen een natuurlijk startschot vormt voor een actieve(re) werving van studenten in het buitenland. Actieve werving wordt door het panel aangemoedigd als speerpunt voor de komende jaren om een *fully international classroom* te creëren.

Overwegingen

Bacheloropleiding

Het panel heeft de inhoud en vormgeving tegen het licht gehouden van zowel het oude als nieuwe curriculum van de reguliere bacheloropleiding en daarnaast het programma van de AOLB bestudeerd. De brede benaderingswijze van de discipline met veel aandacht voor de maatschappelijke en normatieve context van de discipline, het gebruik van goede en relevante literatuur binnen vakken,

de goede theoretische onderbouwing van de afstudeerroutes en de vervlechting van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden vielen het panel hier positief in op.

De opleiding heeft in de afgelopen jaren een aantal herzieningen op het gebied van het programma naar tevredenheid van het panel doorgevoerd. Met name de bachelorstage binnen de route Orthopedagogiek is volgens het panel een mooie toevoeging aan het reguliere programma. Het panel ziet hierbij mogelijkheden voor een grotere inzet van het Ambulatorium in het bacheloronderwijs: het zou bijvoorbeeld een plaats kunnen zijn waar studenten hun stage in de toekomst zouden kunnen uitvoeren, waar observaties zouden kunnen plaatsvinden in een veilige en gereguleerde omgeving met een duidelijk pedagogische signatuur en waar de verbinding tussen onderzoek en praktijk door studenten kan worden ervaren. Het panel complimenteert de opleiding verder met de goede afstemming met de betrokken hogescholen en met de integratie van de AOLB binnen de opleiding.

Ook de ALC- en SSLB-groepen dragen positief bij aan de leeromgeving. Zij zetten aan tot samenwerkend en activerend leren, met aandacht voor de integratie van kennis en reflectie. Deze activerende leervorm stelt studenten in staat eigenaarschap te verwerven over het geleerde. De beoogde leerdoelen en verbinding tussen onderwijsonderdelen worden volgens het panel ruimschoots behaald. Ook vervullen deze groepen een brugfunctie in de begeleiding van studenten. Groepstutoren verzorgen ook het vaardighedenonderwijs en fungeren als mentoren voor de studenten. Hierdoor zijn de lijntjes tussen docenten en studenten kort.

Studenten prezen de betrokkenheid en kunde van hun docenten, en zij gaven aan goed begeleid te worden bij het schrijven van hun scriptie. De stagebegeleiding binnen de afstudeerroute Orthopedagogiek werd eveneens als afdoende ervaren. Daarnaast waren studenten enthousiast over de activerende lesvormen die worden gebruikt, met name in de traditionele hoorcolleges. Ook de wetenschappelijke en onderwijzende kwaliteiten van het onderwijzend personeel is door het panel als goed beoordeeld. Voor een praktijkgerichte opleiding is het daarnaast van belang dat docenten voldoende feeling behouden met het werkveld. Het panel concludeert met het managementteam dat verdere versterking van het team op dit vlak wenselijk is, maar dat studenten momenteel adequaat worden begeleid en niet in hun studievoortgang worden belemmerd. De belasting van het docententeam is een blijvend aandachtspunt in de komende periode, met name binnen de eenheid Orthopedagogiek.

Op basis van zijn bevindingen constateert het panel dat de bacheloropleiding studenten op goede wijze ondersteunt bij het behalen van de eindkwalificaties. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving die de basiskwaliteit overstijgt. Met name de ALCs leveren een positieve bijdrage tot de realisatie van een uitdagende leeromgeving waarin studenten op een activerende manier leren de pedagogische wetenschappen op een integrerende wijze te benaderen. Dit overstijgt volgens het panel de gewenste basiskwaliteit en daarom waardeert het de aangetroffen onderwijsleeromgeving met een beoordeling 'goed'.

Masteropleiding

De masteropleiding is in 2016/2017 van start gegaan met een nieuw programma met vier afstudeertracks: Orthopedagogiek, Communication and Deafblindness, Ethics of Education en Youth 0-21. Deze laatste twee tracks zijn schatplichtig aan de voormalige afstudeertrack Pedagogiek, hoewel beide een duidelijk eigen invulling kennen ten opzichte van het oude programma. In zijn beoordeling heeft het panel voornamelijk ingezoomd op dit nieuwe programma.

Op basis van de bestudering van de curricula en enkele vakken oordeelt het panel positief over de kwaliteit van de verschillende mastertracks. In de afstudeertracks wordt gebruik gemaakt van interessante literatuur, die studenten daadwerkelijk aanmoedigt om problematiek vanuit verschillende invalshoeken te benaderen. Ook zijn de programma's in voldoende mate uitdagend. Studenten worden aangesproken op een meer zelfstandige werkhouding en op hun planningscapaciteiten en ook reflectie op hun handelen en de verbinding tussen theorie en praktijk is op passende wijze in de verschillende curricula gewaarborgd. Het panel moedigt de opleiding aan

te onderzoeken op welke wijze het Ambulatorium een grotere rol in het masteronderwijs zou kunnen spelen als een plaats waar onderzoek en behandeling samenkomen. Ook raadt het panel de opleiding aan meer aandacht te besteden in het curriculum aan de juridische regelgeving en privacywetgeving in onderzoeks- en behandelingssituaties en aan begeleiding en behandeling naast diagnostiek in de voorbereiding op de beroepspraktijk, indachtig suggesties van alumni en een bestudering van het inhoudelijke programma van de vier tracks.

De track Communication and Deafblindness is bij uitstek een voorbeeld van de relevantie van de pedagogische wetenschappen als internationale discipline: deze track is wereldwijd de enige in zijn soort en bedient een zeer diverse, en unieke, studentenpopulatie. De nieuwe tracks Ethics of Education en Youth 0-21 spelen verder nadrukkelijk in op de behoefte zowel de RUG als de discipline verder in internationaal verband op de kaart te zetten. De keuze deze tracks om te vormen tot internationale track is volgens het panel zeer verstandig. Wel benoemt het panel de succesvolle realisatie van een *fully international classroom* in beide tracks tot een aandachtspunt in de komende jaren.

Met de vier afstudeertracks biedt de masteropleiding een breed palet aan benaderingswijzen binnen de discipline. Het panel wil de opleiding aanmoedigen om de vier verschillende tracks ook zo veel mogelijk met elkaar kennis en ervaring te laten uitwisselen. Dit kan op vakniveau plaatsvinden door bijvoorbeeld van tijd tot tijd de theoretische vakken van de verschillende tracks naast elkaar te leggen en zo inspiratie op te doen bij collega's. Ook ziet het panel afstemming over de eisen die aan stage en scriptie worden gesteld tussen de verschillende tracks als een aandachtspunt. Uitwisseling tussen de tracks kan ook breder ingezet worden, met studenteninzet en -participatie centraal. Een voorbeeld hiervoor kan volgens het panel gevonden worden in de, nu nog facultatieve, gastcolleges zoals georganiseerd door studievereniging ODIOM. Gastcolleges, maar ook een masterclass of inhoudelijke gezamenlijke activiteit, kunnen studenten aanmoedigen kennis en ervaringen binnen de eigen specialisatie uit te wisselen en af te zetten tegen die van studenten uit andere tracks.

Studenten prezen de betrokkenheid en benaderbaarheid van docenten. De wetenschappelijke expertise van de staf wordt door het panel als goed beoordeeld. Voor een praktijkgerichte opleiding is het daarnaast van belang dat docenten voldoende feeling behouden met het werkveld. Het panel concludeert met het managementteam dat verdere versterking van het team op dit vlak wenselijk is, zeker als de masteropleiding overweegt om de diagnostiekaantekening onderdeel te maken van het vaste programma van de track Orthopedagogiek. Het panel meent dat de mogelijkheid om een diagnostiekaantekening te behalen volgens de NVO-richtlijnen binnen het masterprogramma een grote meerwaarde heeft voor afgestudeerden en ondersteunt de opleiding in de ambitie deze mogelijkheid aan te bieden, indien voldoende begeleiding voor studenten kan worden gegarandeerd. De belasting van het docententeam is een aandachtspunt in de komende periode, met name binnen de eenheid Orthopedagogiek.

De begeleiding van docenten bij de stage en scriptie wordt door studenten als positief beoordeeld. Studenten Orthopedagogiek worden nu gevraagd voor hun scriptie aan te sluiten bij bestaand onderzoek; het panel heeft geen aanwijzingen dat de toedeling van onderwerpen belemmeringen voor studenten oplevert. Het panel meent dat alle masterstudenten de mogelijkheid zouden moeten hebben om eveneens eigen onderwerpen aan te dragen en verzoekt de opleiding te onderzoeken of het deze mogelijkheid ook binnen de track Orthopedagogiek kan bieden.

Op basis van zijn bevindingen constateert het panel dat het masterprogramma studenten op voldoende wijze ondersteunt bij het behalen van de eindkwalificaties. De curricula van de verschillende tracks en het personeel zijn hierbij van goede kwaliteit. Met name uitwisseling tussen de verschillende tracks is voor de opleiding in de komende jaren een speerpunt, net als verdere consolidatie van de *international classroom* en de beroepskwalificaties van docenten – zeker indien de opleiding werk maakt van haar ambitie om de diagnostiekaantekening onderdeel te maken van de mastertrack Orthopedagogiek. Gezien deze aandachtspunten beoordeelt het panel deze standaard met een 'voldoende'.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'goed'

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

De toetsing binnen het bachelor- en masterprogramma is georganiseerd en vormgegeven op basis van dezelfde uitgangspunten. Tenzij anders beschreven, gelden onderstaande bevindingen voor beide opleidingen.

Toetsprocedures en informatievoorziening

De opleidingen beschikken over een uitgewerkt toetsplan dat jaarlijks wordt herzien, onder andere op basis van feedback vanuit het docententeam. Docenten zijn eveneens betrokken bij het opstellen van toetsen en antwoordsleutels, waarbij zij in beide gevallen het vierogenprincipe systematisch gebruiken. De examencommissie controleert antwoordsleutels en -protocollen, voordat zij in gebruik worden genomen. De afdeling Educational Support and Innovation analyseert meerkeuzevragen verder op moeilijkheidsgraad en betrouwbaarheid.

In gesprek met het panel gaven zowel bachelor- als masterstudenten aan op de hoogte te zijn van leerdoelen, toetsvormen en nakijk- en feedbackprocedures. Studenten nemen kennis van de verschillende leerdoelen in de vakomschrijvingen en tijdens colleges. Ook krijgen zij sinds 2015-2016 de kans om te oefenen met voorbeeldtentamenvragen. Wel meenden beide studentengroepen waarmee werd gesproken dat de kwaliteit van de feedback sterk docentafhankelijk was. Studenten gaven aan dat docenten altijd bereid zijn vragen omtrent toetsing en beoordelingen te beantwoorden. Wanneer gewenst, geven docenten verder uitgebreide individuele feedback op gemaakte toetsen. Ook voelden studenten zich vrij om docenten feedback te geven op toetsing en toetsvormen en meenden zij voldoende gehoord te worden bij verschillen van inzicht.

Toetsing en toetsvormen

De vier leerlijnen binnen de bacheloropleiding zijn vertaald in verschillende leerdoelen voor de afzonderlijke vakken; deze worden op cursusniveau getoetst. De toetsvorm wordt afgestemd op het karakter van de leerlijn, de leerdoelen van de cursus en de werkvorm die is gekozen. Binnen de vakken gericht op inhoudelijke kennisverwerving ligt het accent op schriftelijke tentamens, eventueel in combinatie met een schriftelijke of mondelinge rapportage. Hierbij is het gebruik van multiple choice tentamens over de jaren heen afgenomen. Academische vaardigheden worden daarnaast getoetst met een opdracht of verslag. Het gebruik van diagnostische methoden en instrumenten worden getoetst door studenten in zelfgekozen workshops een casus te laten oplossen waarin hun kennis en vaardigheden worden aangesproken. Verder voeren studenten observatieopdrachten uit. Daarnaast is een persoonlijk reflectieverslag onderdeel van de toetsing van diagnostische vaardigheden.

Ook binnen de masteropleiding zijn de leerdoelen per vak afgeleid van de vier leerlijnen binnen de opleiding. In een aantal specialisatievakken worden kennis en inzicht getoetst door middel van tentamens, meestal in combinatie met toetsvormen waarin academische vaardigheden centraal staan: groeps- en individuele opdrachten, papers, reviews, presentaties en casus. De klinische

vaardighedenlijn en professionele ontwikkeling worden getoetst met een opdracht en verslag. Persoonlijke reflectie op het eigen handelen is eveneens onderdeel van de toetsing van de klinische en professionele vaardigheden.

Tijdens het bezoek heeft het panel meerdere toetsen van beide opleidingen bestudeerd. Een deel van de vakken binnen de AOLB-route in de bacheloropleiding wordt aangeboden als academisch verzwaarde pabo-vakken; deze vakken vallen zowel onder het toetsbeleid van de RUG als die van de betreffende hogeschool waar de student staat ingeschreven. Het panel heeft geconstateerd dat de toetsing van beide opleidingen, inclusief de AOLB-route, een adequate balans vertoont tussen kennis- en inzichtvragen, en dat deze van het vereiste niveau zijn. Studenten van beide opleidingen gaven aan tevreden te zijn met de variatie in en frequentie van toetsing, die hen regelmatig goede feedback geeft om zich verder te ontwikkelen.

Eindwerken

Naar aanleiding van de adviezen van de commissie bij de visitatie uit 2012 zijn procedures rond de beoordeling van eindwerken aangescherpt. Bachelor- en mastertheses worden beoordeeld aan de hand van hetzelfde standaardbeoordelingsformulier, waardoor de resultaten gemakkelijk vergeleken kunnen worden. Bij de bachelorscriptie wegen een aantal criteria minder zwaar dan bij de masterthese om recht te doen aan het niveauverschil, zoals de reflectie op de beperkingen van het onderzoek, de mate van zelfstandigheid bij het uitvoeren van het onderzoek en het doen van aanbevelingen voor verder onderzoek, praktijk of beleid. Deze criteria zijn op het beoordelingsformulier voorzien van een toelichting om deze verschillen voor zowel beoordelaars als beoordeelde inzichtelijk te maken.

Het panel heeft verder vastgesteld dat alle scripties op beide niveaus onafhankelijk van elkaar worden beoordeeld door twee beoordelaars. De tweede beoordelaar wordt sinds dit academische jaar via een aselechte procedure aangewezen over de verschillende afstudeerroutes en tracks, wat volgens het panel de objectiviteit van de beoordeling versterkt. Indien een beoordelaar meent dat een scriptie zijn of haar expertise overstijgt, dan kan hij/zij dat aangeven en wordt er een andere beoordelaar gezocht. De examencommissie waakt hierbij over de te volgen procedures. Van deze mogelijkheid werd in het afgelopen jaar slechts in enkele gevallen gebruikgemaakt.

In het algemeen kan het panel zich vinden in de eindbeoordeling van de verschillende bachelor- en masterscripties, zoals verder besproken onder Standaard 4. Bij de bestudering van de beoordelingsformulieren van de eindwerken heeft het panel wel opgemerkt dat er soms grote verschillen bestaan in de manier waarop beoordelingscriteria werden uitgelegd tussen de verschillende afstudeerroutes en tracks. De examencommissie was onafhankelijk van het panel in het najaar van 2017 tot dezelfde conclusie gekomen bij een steekproefsgewijze beoordeling en heeft gezamenlijk met de opleidingen maatregelen getroffen om tot grotere overeenstemming te komen. Zo zijn er nieuwe richtlijnen opgesteld om docenten te ondersteunen in hun beoordelingssystematiek. Daarnaast zijn er in het laatste jaar verschillende kalibreersessies georganiseerd, waarin de docenten van beide opleidingen, werkzaam in de verschillende afstudeerroutes en afstudeertracks, met elkaar in gesprek zijn gegaan over de manieren waarop de beoordeling tot stand komt en hoe beoordelingscriteria worden gehanteerd.

Op basis van de verslaglegging van deze sessies heeft het panel vastgesteld dat deze kalibreersessies een positieve bijdrage hebben geleverd aan de transparantie van de beoordeling. Zo is de toewijzing van de tweede beoordelaar voor de scriptie gesynchroniseerd en is er een beoordelingsformulier opgesteld voor de bachelorstage Orthopedagogiek. Op basis van de ontvangen feedback in deze kalibreersessies is een nieuw beoordelingsformulier voor de scriptie opgesteld, waaraan rubrics ten grondslag liggen. De examencommissie hoopt dit formulier, na consultatie van het docententeam, in het komende academische jaar vast te kunnen stellen en in gebruik te nemen. Het panel heeft deze formulieren bestudeerd en is positief over de ingeslagen weg. Het panel juicht het gebruik van rubrics toe om de beoordeling verder te objectiveren. Wel adviseert het panel om de kwalitatieve toelichting

individueel door beide beoordelaars te laten invullen voorafgaand aan de eindpresentatie. Deze toelichting is immers een belangrijk communicatiemiddel, ook naar studenten toe.

De examencommissie gaf aan te overwegen deelname aan de kalibreersessies tot eis te willen verheffen voor het examinerschap. Dit moedigt het panel aan. Het panel beschouwt de kalibreersessies als essentieel voor het waarborgen van het gezamenlijk profiel van de opleidingen en van de verschillende tracks binnen de masteropleiding, en ziet deze ook als een goede basis voor het creëren van een breed gedragen en gezamenlijke beoordelingssystematiek. Het adviseert de masteropleiding zich in deze sessies in de komende periode eveneens te richten op datgene wat de tracks inhoudelijk met elkaar verbindt alsmede maatwerk te leveren voor trackspecifieke eisen aan de beoordeling.

Behalen individuele eindkwalificaties

Binnen de afstudeerroute Pedagogiek & Onderwijswetenschappen schrijven studenten individueel een scriptie. Ook binnen de oude masterafstudeertracks Pedagogiek en Communication and Deafblindness en binnen de nieuwe afstudeertracks Youth 0-21, Ethics of Education en Communication and Deafblindness werken studenten individueel aan hun afstudeerwerkstuk. Binnen deze route en tracks is de individuele bijdrage van studenten eenvoudig te controleren. Het panel heeft dan ook vastgesteld dat studenten binnen deze route en tracks individueel voldeden aan de opgestelde eindkwalificaties.

Tot en met collegejaar 2016-2017 was het binnen zowel de bachelorafstudeerroute als de mastertrack Orthopedagogiek mogelijk om een scriptie in groepsverband te schrijven. Op bachelorniveau waren scriptiegroepen nooit groter dan drie studenten. Masterstudenten konden ervoor kiezen om als duo te werken aan hun afstudeerwerkstuk. Binnen deze groepsscripties werkten studenten individueel een deelvraag uit. De individuele bijdragen van studenten verantwoordelijk voor deze groepsscriptie werden vervolgens vastgelegd in een logboek om de individuele bijdrage van studenten navolgbaar te maken met het oog op het individueel behalen van de eindkwalificaties. In het najaar van 2017 stelde de examencommissie vast bij een steekproefsgewijze controle dat de logboeken bij groepsscripties in de afgelopen twee collegejaren niet in alle gevallen op de juiste manier waren gebruikt, waardoor het moeilijk was om de individuele bijdrage van alle studenten na te gaan. Om deze reden heeft het faculteitsbestuur in afstemming met de examencommissie bepaald dat studenten per direct niet langer in groepsverband mochten werken aan hun eindwerken om de transparantie van de beoordeling te vergroten. Studenten die reeds in groepsverband aan hun scriptie waren begonnen, zijn door de opleiding extra begeleid om hen zo min mogelijk te benadelen. Het panel werd voorafgaand aan zijn voorbereiding op het visitatiebezoek op adequate wijze geïnformeerd door de opleidingen over de getroffen maatregelen.

In zijn voorbereiding op de visitatie, bevestigde het panel de bevindingen van de examencommissie met betrekking tot de groepsscripties. Ook in de bestudeerde selectie van eindwerken uit de cohorten 2015-2016 en 2016-2017 was de individuele bijdrage van studenten aan groepsscripties niet in alle gevallen geheel inzichtelijk voor het panel, waardoor het moeilijk was na te gaan of alle studenten individueel de eindkwalificaties hadden behaald binnen de bachelorroute en mastertrack Orthopedagogiek. Tijdens het bezoek in januari gaf de opleiding aan dat studenten naast hun scriptie ook een mondelinge presentatie gaven, waarin hun kennis en vaardigheden werden getoetst om vast te stellen dat zij individueel de eindkwalificaties hadden behaald. Hoewel deze informatie geruststellend was voor het panel, was deze moeilijk navolgbaar.

Vanwege de adequate opstelling van de examencommissie inzake het vastgestelde probleem, heeft het panel tijdens het visitatiebezoek in januari 2018 ingestemd met een extra steekproefsgewijze controle van bachelor- en masterstudenten Orthopedagogiek van het cohort 2017-2018, alvorens een oordeel uit te spreken over de transparantie van de beoordeling en de kwaliteitsbewaking van het eindniveau. In juli 2018 heeft het panel deze controle uitgevoerd met positief resultaat. De getroffen maatregelen garanderen dat bachelor- en masterstudenten binnen deze route/track individueel een scriptie schrijven en zo navolgbaar de beoogde leerdoelen behalen. Op basis van

deze bevindingen spreekt het panel zijn vertrouwen uit in de transparantie en betrouwbaarheid van het beoordelingsproces en de kwaliteitsbewaking van het eindniveau.

Daarnaast wenste het panel bij deze aanvullende beoordeling de werkwijze van de tweede beoordelaar, die met ingang van het collegejaar 2017-2018 voor het eerst voor bachelorscripties was benoemd, te bestuderen binnen beide afstudeerroutes van de bacheloropleiding. Ook deze toetsing werd met positief resultaat door het panel afgesloten.

Examencommissie

In de kritische reflectie leerde het panel dat de examencommissie behoefte had aan meer formatie. Dit werd ook duidelijk tijdens het visitatiebezoek. Het panel constateerde op basis van zijn gesprekken dat de examencommissie in de periode voor de visitatie veel wisselingen had doorgemaakt, waarbij zij de regie over haar taken enigszins verloren leek te zijn. Tijdens het visitatiebezoek stelde het panel vast dat sinds het schrijven van de kritische reflectie een afzonderlijke toetscommissie was aangesteld om de examencommissie in haar taken te ondersteunen. Ook gaf de examencommissie aan een concreet plan van aanpak te hebben opgesteld om de achterstand weg te werken. Het opleidingsmanagement bevestigde dat het de examencommissie hierbij zoveel mogelijk probeerde te ondersteunen waar gewenst en gepast. Deze mondelinge informatie was aanleiding voor het panel om aanvullende informatie (zie bijlage 6) op te vragen om het functioneren van de examencommissie volledig in kaart te kunnen brengen.

Het panel heeft vastgesteld dat de examencommissie in het afgelopen jaar een grote professionaliseringsslag heeft kunnen maken. Uit de aanvullende informatie bleek dat de formatie van de examencommissie in het afgelopen jaar structureel is uitgebreid en dat een ambtelijk secretaris is aangesteld om de examencommissie in haar taken te ondersteunen. De examencommissie heeft een jaaragenda opgesteld en voor de nieuw ingevoerde bachelorstage een beoordelingsformulier vastgesteld. Zij houdt zicht op de aanstelling van examinatoren en ziet toe op een correcte afhandeling van fraudegevallen en behandelt klachten, verzoeken tot toelating en vrijstellingen. Daarnaast is de examencommissie nauw betrokken geweest bij de organisatie, invulling en opvolging van de verschillende kalibreersessies met docenten.

De onderlinge taakverdeling tussen de toetscommissie en examencommissie is formeel vastgelegd in regels en richtlijnen: naast de uitvoering van de steekproefsgewijze toetsing van het eindniveau, bewaakt de toetscommissie nu onder verantwoordelijkheid van de examencommissie de aansluiting tussen leerdoelen, leerlijnen en toetsvormen op cursus- en curriculumniveau. De toetscommissie rapporteert geregeld aan de examencommissie. Hierdoor heeft de examencommissie naar eigen zeggen nu voldoende tijd, mede door de uitbreiding van haar formatie, voor haar andere wettelijke taken. De examencommissie heeft zowel formeel als informeel overleg met de opleidingsdirecteur en ziet toe op het navolgen van haar adviezen. In gesprek met het panel is door zowel leden van de examencommissie, de toetscommissie als het management bevestigd dat de afstemming tussen hen goed verloopt sinds de doorgevoerde veranderingen.

De toetscommissie heeft sinds haar aanstelling voortvarend haar taken opgepakt. Namens de examencommissie heeft zij, na de wijzigingen in het toetsbeleid in het najaar rond de groepsscripties, een tweede steekproefsgewijze controle uitgevoerd in het voorjaar op het eindniveau van beide opleidingen. Hierbij zijn geen onregelmatigheden vastgesteld, wat door het panel is bevestigd in zijn extra controle in juli 2018. Daarnaast heeft de toetscommissie de toetsing van een aantal vakken nagelopen. Suggesties en advies op basis van deze bevindingen zijn vervolgens door een vertegenwoordiging van de toets- en examencommissie besproken met de betrokken docenten en het opleidingsmanagement.

De aanvullende informatie nam de aanvankelijke vragen weg bij het panel over het functioneren van de examencommissie. Het panel onderschrijft dat er in het afgelopen jaar veel werk is verzet bij de opleidingen om de controlerende functie op de toetsing van de examencommissie te versterken en heeft geconcludeerd dat de examencommissie op dit moment een voldoende betrouwbare en

transparante toetsing kan garanderen. Hierbij is het wel van belang om de ingeslagen weg te vervolgen.

Overwegingen

Beide opleidingen beschikken over inzichtelijke toetsprocedures en -beleid. Er is een toetsplan dat studenten inzicht geeft in de gehanteerde toetsvormen en de aansluiting van de toetsing bij de leerdoelen. Het panel stemt in met de gebruikte toetsvormen, die eveneens voldoende gevarieerd zijn. De gehanteerde toetsen zijn inhoudelijk en van bachelor- respectievelijk masterniveau. Docenten stellen volgens het vierogenprincipe antwoordsleutels voor essaytentamens en opdrachten op en werken met door de examencommissie gecontroleerde antwoordmodellen en -protocollen. Studenten zijn tevreden over de toetsing en geven aan voldoende feedback te ontvangen.

Tijdens het visitatiebezoek bleek het voor het panel noodzakelijk aanvullende informatie te bestuderen over het functioneren van de examencommissie die, mede door wisselingen in haar samenstelling en door onderbezetting, aanvankelijk de indruk wekte de regie over haar taken enigszins te hebben verloren. De aanvullende informatie adresseerde adequaat de vragen van het panel. De examencommissie functioneert nu naar tevredenheid volgens het panel; zij heeft blijk gegeven een professionaliseringslag te hebben gemaakt, mede door een structurele uitbreiding van haar formatie, en kan nu in alle onafhankelijkheid functioneren. De examencommissie wordt nu voldoende ondersteund in haar werkzaamheden door een ambtelijk secretaris en door een nieuw aangestelde toetscommissie, en draagt voldoende zichtbaar en actief bij aan de kwaliteitszorg en –borging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleidingen. Volgens het panel is de examencommissie dus voldoende toegerust op haar wettelijke taken.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is eveneens van toereikend niveau. Het panel heeft vastgesteld dat de examencommissie haar toezichhoudende functie in voldoende mate waarmaakt op het gebied van de borging van het eindniveau van studenten. Dit blijkt onder meer uit het feit dat zij adequaat reageert bij ongeregeldheden. Het panel heeft geconstateerd dat het interne controlesysteem van de examencommissie op correcte wijze maatregelen treft en zorg draagt voor een verdere correcte afhandeling en controle achteraf, waar het panel op uitnodiging van de opleidingen middels een extra scriptiecontrole van het cohort 2017-2018 toe heeft bijgedragen.

Het panel heeft inzicht gekregen in de wijze waarop de opleidingen in de afgelopen periode de transparantie van de beoordelingen hebben vergroot en hebben gewerkt aan een breed gedragen beoordelingssystematiek. Het panel ondersteunt de examencommissie in zijn ambities voor verdere verbetering in de komende jaren, met name op het gebied van het vergroten van de transparantie van de beoordelingssystematiek. Het vraagt de examencommissie er met name op toe te zien dat de kwalitatieve toelichting bij de beoordelingsformulieren afzonderlijk wordt ingevuld door beide examinatoren voorafgaand aan de eindpresentatie van studenten, om de onafhankelijkheid en transparantie van de beoordeling verder uit te lichten.

Met name de kalibreersessies tussen docenten zijn door het panel zeer geapprecieerd en als positief beoordeeld. Het adviseert de opleidingen de kalibreersessies mede in te zetten om nieuwe ontwikkelingen te introduceren bij het docententeam, zodat dit laatste zo de nieuwe ontwikkelingen zich ook 'eigen' kan maken. Het nieuwe beoordelingsformulier, dat de examencommissie volgend jaar hoopt in te voeren en dat mede is opgesteld op basis van de inbreng van docenten tijdens deze kalibreersessies, is hiervoor bij uitstek geschikt. Volgens het panel is hierbij een inhoudelijke discussie over de subjectieve aspecten van beoordelen wenselijk. Ook adviseert het panel de masteropleiding in deze sessies te spreken over datgene wat de tracks inhoudelijk met elkaar verbindt, alsmede ze in te zetten om maatwerk te formuleren voor trackspecifieke eisen aan de beoordeling. De examencommissie gaf aan te overwegen deelname aan de kalibreersessies tot eis te willen verheffen voor het examinarschap. Dit moedigt het panel aan.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen*Bacheloropleiding*

Het panel heeft achttien recente bachelorscripties Pedagogische Wetenschappen gelezen ter voorbereiding op het visitatiebezoek in januari, waaronder zes scripties die geschreven zijn binnen een scriptiegroep binnen de route Orthopedagogiek. Volgens het panel waren de scripties die werden geschreven binnen een scriptiegroep niet van een significant hoger niveau dan de scripties die zelfstandig werden geschreven. Wel waren deze scripties van een voldoende niveau om aan te tonen dat de betrokken studenten de eindkwalificaties van de opleiding binnen de scriptiegroep realiseerden.

Zoals besproken onder Standaard 3, kon het panel binnen deze selectie niet in alle scriptiegroepen vaststellen dat de betrokken studenten in alle gevallen ook individueel de eindkwalificaties hadden behaald. Dit had de examencommissie reeds op basis van een eigen steekproefsgewijze controle op de groepsscripties in het najaar van 2017 vastgesteld. Het panel was hierover geïnformeerd. Tijdens het bezoek in januari gaf de opleiding aan dat studenten naast hun scriptie ook een mondelinge presentatie gaven, waarin hun kennis en vaardigheden werden getest om vast te stellen dat zij individueel de eindkwalificaties hadden behaald. Hoewel deze informatie geruststellend was voor het panel, was deze moeilijk navolgbaar. Om deze reden heeft het panel in juli 2018 op uitnodiging van de opleiding het afstudeercohort 2017-2018 bestudeerd. Het panel heeft op basis van de scriptielijsten geconcludeerd dat alle studenten in dit cohort individueel een scriptie schreven. Het panel heeft verder een selectie van tien bachelorscripties opgevraagd uit het cohort 2017-2018 en nader bestudeerd. De studenten behaalden in deze selectie individueel de eindkwalificaties. Op basis van zijn aanvullende beoordeling en de gesprekken met de betrokkenen spreekt het panel zijn vertrouwen uit dat alle bachelorstudenten de eindkwalificaties zelfstandig behalen.

In het algemeen is het panel tevreden over het niveau dat het aantrof in de gelezen bachelorscripties. Positief vond het panel dat studenten in bijna alle gevallen in staat bleken op een passende wijze te reflecteren op de beperkingen van het uitgevoerde onderzoek. Sommige bestudeerde scripties waren van hoge kwaliteit, met een goede theoretische onderbouwing, een systematische inbedding in bestaand onderzoek en een goede reflectie op de beperkingen van het uitgevoerde onderzoek en de plaats van het onderzoek in de bestaande onderzoekstraditie. Andere scripties waren minder sterk en zouden hebben geprofiteerd van een scherpere inkadering, een redactieslag of het gebruik van een alternatieve methodologie of een uitbreiding van het methodologische kader dat werd geschetst. Deze verschillen in kwaliteit werden voldoende tot uitdrukking gebracht in de bijgevoegde beoordelingsformulieren. Ook de kalibreersessies die de opleiding organiseert, zoals uitgebreid beschreven onder Standaard 3, zijn hierbij behulpzaam.

Studenten behalen hun diagnostische eindkwalificaties voor de bacheloropleiding in het opleidingsonderdeel 'Diagnostische vaardigheden'. Het panel heeft de inhoud en toetsing van dit onderdeel bestudeerd en heeft geconstateerd dat studenten hun diagnostische vaardigheden ontwikkelen tot het gewenste bachelorniveau, waarbij voldoende aandacht wordt besteed aan persoonlijke reflectie op wat ze hebben geleerd en toegepast.

Masteropleiding

Voorafgaand aan het visitatiebezoek in januari heeft het panel achttien recente masterscripties Pedagogische Wetenschappen gelezen, waaronder zes scripties die geschreven zijn binnen een scriptiegroep in de afstudeertrack Orthopedagogiek. Het panel trof grote niveauverschillen aan binnen deze selectie en in de beoordelingssystematiek in de verschillende tracks, zoals ook beschreven onder Standaard 3. Over de gehele linie vond het panel de scripties, hoewel wisselend van kwaliteit, een voldoende bevestiging dat studenten de beoogde eindkwalificaties behalen.

Zoals besproken onder Standaard 3, kon het panel binnen deze selectie niet in alle scriptiegroepen vaststellen dat de betrokken studenten in alle gevallen ook individueel de eindkwalificaties behaalden binnen de afstudeertrack Orthopedagogiek. Dit had de examencommissie reeds op basis van een eigen steekproefsgewijze controle op de groeps-scripties in het najaar van 2017 vastgesteld. Het panel was hierover geïnformeerd. Tijdens het bezoek in januari gaf de opleiding aan dat studenten naast hun scriptie ook een mondelinge presentatie gaven, waarin hun kennis en vaardigheden werden getest om vast te stellen of zij individueel de eindkwalificaties hadden behaald. Hoewel deze informatie geruststellend was voor het panel, was deze moeilijk navolgbaar. Om deze reden heeft het panel in juli 2018 op uitnodiging van de opleiding het afstudeercohort 2017-2018 van de track Orthopedagogiek bestudeerd. Het panel heeft op basis van de scriptielijsten gebaseerd dat alle studenten in dit cohort individueel een scriptie schreven. Het panel heeft verder een selectie van tien masterscripties opgevraagd uit het cohort 2017-2018 en nader bestudeerd. De studenten behaalden in deze selectie individueel de eindkwalificaties. Op basis van zijn aanvullende beoordeling en de gesprekken met de betrokkenen spreekt het panel zijn vertrouwen uit dat alle masterstudenten de eindkwalificaties zelfstandig behalen.

Tijdens het bezoek heeft het panel twee zwakkere scripties besproken met vertegenwoordigers van de opleiding als exemplarisch voor de aangetroffen verschillen in kwaliteit: de ene scriptie was inhoudelijk voldoende maar methodologisch matig onderbouwd, de andere scriptie was sterk gekleurd door de stagepraktijk waardoor het onderzoek theoretisch zwak was onderbouwd en bereflecteerd. Tijdens een extra overleg sprak het panel met de opleiding over de eisen die worden gesteld aan studenten en de manier waarop zwakkere studenten worden ondersteund en beoordeeld. De toelichting van de opleiding gaf blijk van een systematische handelwijze en interne procedures, waarbij altijd een meerogenprincipe werd gehanteerd. Deze toelichting beantwoordde de vragen van het panel inzake de beoordeling van zwakkere scripties in voldoende mate. Ook de kalibreersessies die de opleiding organiseert, zoals uitgebreid beschreven onder Standaard 3, zijn hierbij behulpzaam.

Het panel raadt de opleiding aan scherp te bewaken dat stagedoelen en scriptiedoelen niet verstrengeld raken, waardoor het academisch gehalte van de scriptie onder druk zou kunnen komen te staan. De verschillende tracks gaan hier verschillend mee om: ze gaven aan dat de stage en scriptie geheel los van elkaar stonden (bij 'Communication and Deafblindness' en 'Ethics'), dat het een weinig voorkomende combinatie was (bij 'Orthopedagogiek') of dat het nadrukkelijk een aandachtspunt was (bij 'Youth 0-21'). Dit stelde het panel gerust. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel voor de verschillende afstudeertracks verder nog enkele stageverslagen bestudeerd; het constateerde dat alle studenten op voldoende niveau de gewenste klinische en professionele eindkwalificaties behaalden in de verschillende afstudeertracks.

Uit de bestudeerde gegevens blijkt dat alumni van zowel de bachelor- als masteropleiding goed terechtkomen. Alumni van de bacheloropleiding keken tevreden terug op hun opleiding. Zij gaven aan zich goed voorbereid te voelen op een aansluitende masteropleiding. Alumni van de masteropleiding voelden zich voldoende voorbereid op de beroepspraktijk. Ze waren verheugd te horen dat de opleiding momenteel onderzoekt of het mogelijk zou zijn om binnen de masteropleiding de mogelijkheid te bieden een diagnostiekaantekening te behalen.

Overwegingen

Op basis van de bestudeerde scripties, stageverslagen en gesprekken met alumni en betrokken beoordelaars concludeert het panel dat de afgestudeerden van de bachelor- en masteropleiding

Pedagogische Wetenschappen de beoogde eindkwalificaties op het gewenste bachelor-respectievelijk masterniveau realiseren. Op uitnodiging van de opleidingen heeft het panel een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het individueel behalen van de eindkwalificaties binnen de opleidingen. Op basis van een aanvullende steekproef en gesprekken in Groningen en Rotterdam heeft het panel geconcludeerd dat alle studenten zelfstandig en op voldoende niveau de beoogde eindkwalificaties behalen binnen beide opleidingen. Alumni van beide opleidingen zijn tevreden over de gevolgde opleiding. Afgestudeerden van de bacheloropleiding stromen door naar toepasselijke masteropleidingen en afgestudeerden van de masteropleiding stromen door naar relevante banen binnen het (ortho)pedagogisch werkveld.

Op masterniveau viel op dat de kwaliteit van de bestudeerde scripties en beoordeling sterk kon verschillen. Het panel benadrukt het belang van goede interne afstemming over de verschillende afstudeertracks heen om deze verschillen te ondervangen. Het panel raadt de masteropleiding verder aan scherp te bewaken dat stagedoelen en scriptiedoelen niet verstrengeld raken, waardoor het academisch gehalte van de scriptie onder druk zou kunnen komen te staan.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft Standaard 1 en 2 beoordeeld voor de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen als 'goed'. Standaard 3 en 4 zijn beoordeeld als 'voldoende'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel van het panel over de opleiding daarmee 'voldoende'.

Het panel heeft Standaard 1, 2, 3 en 4 voor de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen beoordeeld als 'voldoende'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel van het panel over de opleiding daarmee 'voldoende'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen* als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Pedagogische Wetenschappen* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN

Prof. dr. S. (Stefan) Ramaekers (voorzitter) studeerde Pedagogische Wetenschappen en Wijsbegeerte aan de KU Leuven en behaalde een doctoraat in de Pedagogische Wetenschappen binnen het domein van de Wijsgerige Pedagogiek. Zijn onderzoek en onderwijs zijn te situeren in het brede veld van de wijsgerig-pedagogische theorievorming. Hij onderzoekt momenteel het veranderend discours omtrent opvoeden en de ouder-kindrelatie, de pedagogische betekenis van opvoedingsondersteuning en de betekenis van ouderschap. Met Judith Suissa schreef hij *The Claims of Parenting. Reasons, responsibility, and society* (Springer, 2015). Recent is hij met Naomi Hodgson aan een onderzoek begonnen naar representaties van opvoeders en opvoeden in de culturele media (o.a. film). In het voorjaar van 2018 verschijnt hierover bij Palgrave *Philosophical presentations of raising children: The grammar of upbringing*.

Prof. dr. S. (Stijn) Vandeveld is als docent Orthopedagogiek verbonden aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, Vakgroep Orthopedagogiek, van de Universiteit Gent. Daarnaast is hij voorzitter van het Orthopedagogisch Centrum Nieuwe Vaart te Gent. Eerder werkte hij als docent Orthopedagogiek aan de Hogeschool Gent, Faculteit Mens en Welzijn. Hij promoveerde in 2004 met het proefschrift 'Motivation of incarcerated substance abusers with special needs towards treatment in therapeutic communities and other treatment modalities'. Zijn onderzoek en onderzoeksinteresses richten zich onder meer op de forensische orthopedagogiek, de ondersteuning van bijzondere doelgroepen in de orthopedagogiek (waaronder geïnterneerden, personen met verstandelijke beperkingen en bijkomende gedrags- en emotionele stoornissen), de drughulpverlening aan gedetineerden, Quality of Life, het Good Lives Model, en de theoretische orthopedagogiek.

Prof. dr. P. (Pol) Ghesquière is orthopedagoog en als gewoon hoogleraar verbonden aan de onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de KU Leuven. Hij is momenteel ook onderzoekskoördinator van de groep Humane Wetenschappen van de KU Leuven en directeur van de graduate school van deze groep. Binnen zijn leeropdracht verzorgt hij op bachelorniveau het vak 'Pedagogische hulpverlening aan personen met een leerstoornis', en op masterniveau de vakken 'Thema's uit de orthopedagogiek: leerstoornissen' en 'Orthopedagogiek, m.i.v. deontologie en beroepsethiek'. Verder begeleidt hij praktijk- en onderzoeksstages orthopedagogiek. Zijn onderzoek richt zich op de cognitieve en neurologische basis van dyslexie en dyscalculie, de screening en diagnostiek van leerstoornissen, een effectieve instructie en remedial teaching voor kinderen met lees-, spelling- en rekenproblemen, zorg op school en leerlingenbegeleiding. Hij is verder voorzitter van het Netwerk Leerproblemen Vlaanderen, voorzitter van de Commissie Leerlingenbegeleiding van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), lid van het Scientific Advisory Panel van Dyslexia International (een ngo erkend door de UNESCO) en supervisor bij PraxisP (het praktijkcentrum van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen KU Leuven).

Dr. C.H.J.A.M. (Katrien) van de Vijfeijken is orthopedagoog generalist en klinisch psycholoog/psychotherapeut. Ze is werkzaam bij de afdeling Orthopedagogiek van de Universiteit Leiden als chef de clinique van het Ambulatorium/LUBEC. Hier is ze verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken rondom de patiëntenzorg. Er wordt hulp geboden bij allerlei problemen in de opvoeding en de ontwikkeling van kinderen met complexe problematiek. Daarnaast is ze hoofdopleider van de GZ kind & jeugd en directeur van de PDBO Randstad die de postmaster opleiding tot NVO orthopedagoog generalist verzorgt.

Prof. dr. L. (Lieven) Verschaffel is gewoon hoogleraar aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen aan de KU Leuven. Hij doceert er algemene didactiek aan de universitaire specifieke lerarenopleiding en didactiek, taal en wiskunde aan de studenten van zijn faculteit. Hij is tevens verantwoordelijk voor de doctoraatsopleiding Pedagogische Wetenschappen en coördinator van de onderzoeksgroep Instructiepsychologie en -technologie. Zijn belangrijkste onderzoeksthema's vallen binnen de onderwijspsychologie in het algemeen en de psychologie van

wiskundeleren en -onderwijzen in het bijzonder. Op basis van de uitkomsten van diverse onderzoeksprojecten binnen deze thematiek heeft hij uitgebreid. Verder is hij lid van de redactieraad van verschillende internationale tijdschriften en boekenreeksen in zijn vakgebied. Professor Verschaffel is lid van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten en van de Academia Europeae.

L. (Leander) Visser (student-lid) is een derdejaars bachelorstudent Pedagogische Wetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Eerder heeft hij Helpende Zorg en Welzijn, Maatschappelijke Zorg en Sociaal Pedagogische Hulpverlening gestudeerd. Naast zijn studie werkt hij als begeleider op een woning voor kinderen met een verstandelijke beperking. Verder is hij vrijwilliger talentontwikkeling bij OBS De Klimop te Rotterdam waar hij enkele zogenoemde zorgleerlingen begeleidt.

BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Inleiding

Ten behoeve van de onderwijsvisitatie van de bachelor- en masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen (PW) in 2017 wordt in dit document het domeinspecifiek referentiekader PW gepresenteerd: een beschrijving van de actuele stand van zaken binnen het domein en van de eisen die op basis daarvan gesteld mogen worden aan een opleiding PW. Het kader is tot stand gekomen in de Kamer Pedagogiek, waar het werd vastgesteld op 7 oktober 2016.

PW maakt onderdeel uit van het HOOP-gebied Gedrag & Maatschappij (Sectorplan Sociale Wetenschappen, 2014). Binnen dat gebied richt PW zich op het bestuderen van het micro-, meso- en macroniveau (Bronfenbrenner & Morris, 2006). De pedagogiek houdt zich in het bijzonder bezig met de wetenschappelijke bestudering van de ontwikkeling en opvoeding van en het onderwijs aan kinderen en jongeren in een brede context, en preventie, diagnostiek en behandeling van de problemen die daarbij kunnen ontstaan. De pedagogische relatie staat centraal en de invloed die de omgeving en genetische en neurobiologische aanlegfactoren daarop hebben speelt een belangrijke rol.

Ontwikkelingen in het onderwijs, de wetenschappelijke praktijk en de beroepspraktijk hebben consequenties voor de vereiste kennis, vaardigheden en attitudes van afgestudeerde pedagogen en daarmee voor de eisen die gesteld mogen worden aan de opleidingen. De VSNU (2015) signaleert in haar toekomstvisie voor de periode 2015-2025 verschillende factoren die de komende jaren van invloed zullen zijn op de toekomst van de Nederlandse universiteiten, zoals een innovatieve en internationale leeromgeving, nieuwe onderwijsvormen en veranderende arbeidsmarkten. De opleidingen Pedagogische Wetenschappen zullen rekening moeten houden met deze factoren om hun positie te behouden en eventueel te versterken. Met deze factoren als rode draad wordt daarom in dit document de actuele stand van zaken binnen het domein beschreven, resulterend in de door de Kamer geformuleerde eindtermen voor de bachelor- en masteropleidingen PW.

Paragraaf 1 is gericht op de instromende student. De focus wordt daarin gelegd op de toenemende diversiteit en mobiliteit van studenten in het onderwijs. In Paragraaf 2 staan de vorm en de inhoud van het onderwijs centraal. Daarbij wordt ingegaan op wetenschappelijke, maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Paragraaf 3 is gericht op de arbeidsmarkt voor PW-afgestudeerden en de veranderingen die daarin plaatsvinden door politieke ontwikkelingen. Paragraaf 4 beschrijft ten slotte aan de hand van eindtermen welke eisen op bachelor- en op masterniveau gesteld mogen worden aan een opleiding PW.

1. Diversiteit en mobiliteit in de instroom

De PW-opleidingen kennen een diverse instroom die bestaat uit studenten met een vwo-diploma, een hbo-getuigschrift of een universitair bachelor- of masterdiploma van een andere opleiding, hetgeen afhankelijk is van reguliere of premasterinstroom. Daarnaast is er een toenemende instroom van studenten gericht op bij- en nascholing die al een ander hoger onderwijs diploma op zak hebben en soms ook al werkzaam zijn in de pedagogische praktijk. Ook de mogelijkheid voor internationale mobiliteit van niet Nederlands sprekende studenten neemt toe.¹ Hoewel hier de afgelopen jaren stevig op is ingezet, is voor PW zowel inkomende als uitgaande mobiliteit minder vanzelfsprekend als voor sommige andere wetenschapsgebieden, maar zeker niet onmogelijk.

Alle bacheloropleidingen PW in Nederland zijn Nederlandstalig waardoor het volgen van een volledige bacheloropleiding PW voor buitenlandse studenten niet mogelijk is. Voor inkomende studenten geldt dat zij uitsluitend losse cursussen volgen of een minor. De instroom van studenten met een

¹ Het Bolognaproces heeft internationale uitwisseling in het hoger onderwijs in Europa vereenvoudigd. Om de mobiliteit van studenten te stimuleren is door de deelnemende landen vastgelegd dat in 2020 ten minste 20% van de afgestudeerden een deel van de studie in het buitenland moet hebben doorgebracht (EACEA, 2012). Studenten moeten daar minimaal 15 studiepunten (EC) hebben behaald of tenminste drie maanden hebben verbleven. Nederlandse universiteiten hebben deze ambitie verwerkt in hun eigen mobiliteitsdoelstellingen.

buitenlandse bachelor in een Nederlandse master wordt bemoeilijkt doordat de Nederlandse opleidingen internationaal gezien een tamelijk aparte positie innemen.² Het ontbreekt niet Nederlands sprekende studenten die in Nederland een master willen volgen veelal aan noodzakelijke diagnostische en/of methodologische voorkennis om in te mogen stromen, de benodigde taalvaardigheid en kennis van de inrichting van en regelgeving rond relevante instituties.

Voor uitgaande bachelorstudenten zijn er voldoende mogelijkheden om in het buitenland cursussen te volgen, stage te lopen en een thesisonderzoek te doen. Het masterprogramma kent in de meeste gevallen een groot aantal verplichte onderdelen, waardoor er weinig tot geen ruimte is om naar het buitenland te gaan. Een uitzondering daarop vormen de stage en thesis, hoewel ook de ruimte voor de stage en daarmee het opdoen van praktijkervaring beperkt is.

Om in te spelen op de mogelijkheden voor internationale mobiliteit en het aantrekken van studenten gericht op bij- en nascholing pleit de kamer Pedagogiek en de vorige visitatiecommissie (zie visitatierapport 2012) voor de invoer van een tweejarig masterprogramma, zoals dat ook het geval is bij buitenlandse opleidingen.³ Er zou daarmee ruimte gecreëerd kunnen worden om meer en diepgaander aandacht te besteden aan theorie, diagnostiek, methodologie en praktijkvaardigheden. Hierdoor kunnen andere eisen gesteld worden aan de voorkennis van studenten en worden niet alleen internationale studenten en zij-instromers maar ook reguliere studenten beter opgeleid in de masteropleiding met voldoende aandacht voor zowel algemeen academische als op het beroep gerichte academische (professionele) vorming. De huidige eenjarige master is niettemin aantrekkelijk gebleken voor een beperkte groep buitenlandse studenten.

2. Vorm en inhoud van het onderwijs

Complexe problematiek wordt in de samenleving steeds vaker aangepakt door kruisbestuiving tussen disciplines en gezamenlijke inspanningen van wetenschappers, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven, gefaciliteerd door technologische ontwikkelingen (Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten, VSNU, 2015). Wetenschappelijke, maatschappelijke en technologische ontwikkelingen hebben ook hun weerslag op de vorm en de inhoud van het onderwijs in de PW-opleidingen.

De Commissie Sectorplan Sociale Wetenschappen (2014) hecht grote waarde aan de samenhang van onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en beschrijft dit als de essentie van de universiteit en van het domein Gedrag & Maatschappij. Hoe verder een student in het curriculum komt, hoe sterker deze samenhang zou moeten zijn. Het onderzoeksterrein van PW betreft het continuüm van normale tot problematische/pathologische ontwikkeling en opvoedingssituaties, op zowel individueel, groeps-, als beleidsniveau. In de praktijk en in het wetenschappelijke onderzoek vindt daarbij uitwisseling plaats tussen de belangrijkste deel- en steungebieden van de pedagogiek (zie paragraaf 4). Academisch onderwijs vraagt daarnaast van studenten dat zij zich specifieke vakkennis eigen maken en analytisch leren denken, kritisch hun aannames en resultaten onderzoeken en actief participeren in de wetenschappelijke dialoog, waarbij zij in staat moeten zijn om verschillende ideeën en perspectieven tegen elkaar af te wegen. Gecombineerd met de bekwaamheid in het opzetten, uitvoeren en evalueren van wetenschappelijk onderzoek en het wetenschappelijk onderbouwd

² Dit is gebleken uit de vergelijking gemaakt door het NUFFIC (2012) tussen de Nederlandse opleidingen PW en enkele verwante buitenlandse opleidingen. Het onderzoek betrof opleidingen in Spanje, Duitsland, Engeland en de Verenigde Staten in de vergelijking en werd aangevuld met informatie over België. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de aandacht voor statistiek en kwantitatieve methoden en technieken vaak zeer beperkt of afwezig is. Ook inhoudelijke onderwerpen hebben nauwelijks equivalenten in het buitenland. Het programma van de opleidingen in België (met een driejarige bachelor en een tweejarige master) komt nog het meest overeen.

³ In het buitenland volgen studenten een tweejarige master. Een drie- of vierjarige bachelor is in veel landen gebruikelijk, maar leidt meestal op tot leerkracht basis- of speciaal onderwijs en functioneert dan ook als eindopleiding.

oplossen van nieuwe of complexe praktijkproblemen onderscheidt dit de universitaire van de hbo-afgestudeerde.⁴

Ook de relatie met maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven wordt voor PW steeds belangrijker. In de Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2015) haalt de minister de conclusie aan van de Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD, 2014) dat Nederland op het gebied van valorisatie achterblijft. De minister en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR, 2013) vinden het van groot belang voor zowel de economie als het onderwijs om kenniscirculatie te stimuleren. Om een bijdrage te leveren aan de kenniscirculatie moeten studenten het vermogen ontwikkelen om nieuwe kennis te signaleren, verzamelen, interpreteren, beoordelen en daarover te communiceren met specialisten en leken. In het onderwijs wordt hieraan bijgedragen door gebruik te maken van praktijkvoorbeelden en maatschappelijke vraagstukken en ruimte te creëren voor vaardighedenonderwijs, onderwijs rond het (re)presenteren van kennis en toepassingsmogelijkheden in de stage.

De inzet van technologie in het onderwijs, zoals het gebruik van elektronische leeromgevingen, is het pioniersstadium voorbij en zal de komende jaren verder toenemen. Digitale onderwijsvormen bieden onder andere mogelijkheden voor onderwijs op maat, onderwijs op afstand, intensieve begeleiding en een individuele benadering van studenten. Zowel de VSNU (2015) als de Commissie Sectorplan Sociale Wetenschappen (2014) pleiten voor een gecombineerde inzet van online leervormen en campusonderwijs. In opkomst zijn blended learning als mengvorm van traditioneel onderwijs en nieuwe media, en flipped classrooms, waarbij de student eerst online kennis verwerft en deze vervolgens op de campus bespreekt en verdiept met docenten en medestudenten. Het persoonlijk contact tussen studenten en docent en studenten onderling blijft in alle toepassingen cruciaal voor de academische vorming.

3. De arbeidsmarkt

De opleiding PW bereidt studenten voor op de pedagogische onderzoeks- en beroepspraktijk. De Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO, 2014) schetst in haar visiedocument 'Het Pedagogisch Perspectief' een breed spectrum van ontwikkelings-, opvoedings-, en onderwijs gerelateerde vragen waarbij pedagogen betrokken zijn: van vragen over alledaagse situaties tot situaties die bedreigend zijn voor een kind of zijn omgeving, op het vlak van zowel preventie als interventie. De pedagoog heeft daarbij niet altijd direct contact met opvoeders en kinderen, maar kan ook ondersteuning bieden aan de professional die dat directe contact wel heeft. In alle hoedanigheden leveren pedagogen door middel van methodische analyse een bijdrage aan de optimale ontwikkeling van het kind. Een specifiek kenmerk van het vakgebied is dat pedagogen, net zoals psychologen en medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn van individuele personen in belangrijke mate kunnen beïnvloeden. Naast een zorgvuldige en verantwoordelijke beroepshouding, is kennis over de ethiek van onderzoek en professioneel handelen daarom onontbeerlijk. Pedagogen kunnen de rol hebben van begeleider, coach of behandelaar en hun betrokkenheid kan de vorm hebben van een consult of een langduriger traject. Diagnostiek en ingrijpende interventies kunnen hier onderdeel van zijn. Naast de klinische hulpverlening en het wetenschappelijk onderzoek worden pedagogen ook opgeleid om werkzaam te zijn in niet-cliëntgebonden functies op het gebied van de ontwikkeling van kinderen, jongeren en jongvolwassenen zoals preventie, voorlichting, advisering, onderwijs, beleid, organisatie/management of een combinatie daarvan.

Recentelijk hebben er grote veranderingen plaatsgevonden in de jeugdzorg, die consequenties hebben voor de arbeidsmarkt van pedagogen. Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten bestuurlijk en

⁴ Sinds 1 januari 2014 is in de Wet kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs (2013) geregeld dat afgestudeerde hbo-studenten ook 'of Arts' en 'of Science' aan hun bachelor- en mastertitel mogen toevoegen. Deze maatregel kan als neveneffect hebben dat het onderscheid tussen een universitaire en hbo-opleiding in de beeldvorming als minder duidelijk wordt ervaren. De toegevoegde waarde van academisch afgestudeerden zal nadrukkelijk moeten blijken uit hun eindkwalificaties en hoe zij die over het voetlicht weten te brengen.

financieel verantwoordelijk voor de jeugdzorg, inclusief de jeugdbescherming, de jeugdreclassering, de gesloten jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de zorg voor jeugd met een licht verstandelijke beperking. Deze transitie ging gepaard met een bezuiniging van 15% op het totaal door de staat beschikbaar gestelde budget. Onderzoeksinstituut Panteia (2013) rapporteerde in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (ministerie van VWS) over de te verwachten effecten van de transitie Jeugdzorg op de arbeidsmarkt. Naar verwachting neemt met name de vraag in de tweedelijnsjeugdzorg af, met als gevolg minder werkgelegenheid op alle functieniveaus, ofschoon met name in mbo-functies. Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (2013) karakteriseert het arbeidsmarktperspectief voor afgestudeerden WO sociale wetenschappen als matig. Wij als universiteiten zullen potentiële werkgevers moeten duidelijk maken, zoals (zorg)instellingen, gemeenten, scholen etc., wat de meerwaarde is van de wetenschappelijk opgeleide pedagoog ten opzichte van de hbo-opgeleide pedagoog. Voor universitair opgeleiden in het algemeen wordt verwacht dat de werkgelegenheid in de periode 2013-2018 gelijk blijft. In vergelijking met de vorige prognose (2011-2016) is dat een verslechtering.⁵

In 2016 heeft de minister van VWS een brief gestuurd aan de NVO, waarin zij bevestigt dat een wetsvoorstel met het voornemen om de Orthopedagoog Generalist op te nemen in de Wet BIG in voorbereiding is (Ministerie van VWS, 2016). Dit is een voorwaarde om op te mogen treden als regiebehandelaar in de GGZ, en versterkt mogelijk de positie van de beroepsgroep. Een deel van de gevolgen van de transitie in de jeugdzorg is voor pedagogen nog niet direct zichtbaar. Zo moet bijvoorbeeld de rol van de pedagoog in sociale wijkteams of op de zogenaamde poortwachtersfuncties zich nog verder uitkristalliseren. Niettemin wordt op langere termijn een toename in de behoefte aan academisch opgeleide pedagogen verwacht. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (Woittiez, Putman, Egging & Ras, 2014) heeft becijferd dat in de komende jaren het aantal Nederlandse burgers dat hulp nodig heeft vanwege problemen in de sociale redzaamheid stijgt naar 1.4 miljoen. Als gevolg van deze veranderingen is binnen PW een accentverschuiving waarneembaar van individugerichtheid naar het brede terrein waarop pedagogen werkzaam kunnen zijn. Zo worden laagdrempelige hulp, advies en beleid op het terrein van het maatschappelijk functioneren belangrijker en is er meer aandacht voor preventie naast interventie.

4. Inrichting en doelstelling van de opleidingen

Sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur dienen de bachelor- en de masteropleiding gezien te worden als twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen reeks doelstellingen en eindtermen. Uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding PW,⁶ blijkt echter dat bachelor en master toch ook in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt namelijk plaats in bachelor én master samen. De Kamer Pedagogiek heeft zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de eindtermen voor de bachelor- en masteropleiding beide opleidingen een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen.

Wanneer de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in

⁵ In 2011 werden goede tot zeer goede perspectieven voorzien voor 40% van de afgestudeerden op WO-niveau, terwijl dit nu slechts voor 7% verwacht wordt. Toch wordt met name voor onderwijskundigen en pedagogen een grote uitbreidingsvraag verwacht.

⁶ In andere Europese landen wordt voor wat de klinische opleiding betreft uitgegaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. In zowel de visitierapporten Pedagogische Wetenschappen 2005 en 2012, als in het Sectorplan Sociale Wetenschappen (2014) wordt benadrukt dat een vijfjarige academische studie goede mogelijkheden zou bieden tot zowel algemeen academische als op het beroep gerichte academische (professionele) vorming. In Nederland is getracht accreditatie te verkrijgen voor het verzorgen van een tweejarige masteropleiding voor de klinische opleiding in de pedagogiek (orthopedagogiek). Deze aanvragen zijn niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Kamer Pedagogiek, 2012). Het ministerie beroept zich onder andere op het argument dat de opleidingen in het verleden vierjarig en van voldoende niveau waren en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische onderdelen in de bachelorfase.

profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende masterspecialisaties) altijd aanwezig zijn. Van belang zijn daarom vooral ook de academische vorming en de wetenschappelijke oriëntatie zoals die in de eindtermen naar voren komen. De nadruk in de bacheloropleiding PW ligt op disciplinaire academische vorming en kennisverwerving. De bacheloropleiding biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding PW of naar een andere (gerelateerde) masteropleiding. Tevens leidt een bacheloropleiding op voor functies op de arbeidsmarkt, waarvoor een algemene academische basisvorming voldoende is, welke indien nodig op de werkvloer aangevuld wordt met bij- en nascholing. De nadruk in de masteropleiding ligt op specialisatie. De masteropleiding PW is echter een noodzakelijke voorwaarde voor de uiteindelijk zelfstandige beroepsuitoefening als pedagoog. Verder is er tussen de bachelor en master sprake van een niveauverschil. De master afgestudeerde kan met een grotere mate van zelfstandigheid, meer complexe en ongestructureerde vraagstukken onderzoeken en hanteren. De bachelor afgestudeerde zal veelal onder supervisie of begeleiding werken, in standaard situaties en aan de hand van wetenschappelijk gefundeerde protocollen.

Op de volgende pagina worden de door de Kamer geformuleerde eindtermen PW beschreven aan de hand van de Dublin Descriptoren. Per onderdeel worden de eindtermen van de bachelor- en masteropleiding als geheel beschreven, waarbij in de rechterkolom wordt aangegeven welke verdieping/specialisatie alleen van toepassing is op de masteropleiding. De inhoud van de eindtermen komt voort uit de hiervoor beschreven kenmerken van de stand van zaken en ontwikkelingen in het onderwijs, de wetenschappelijke praktijk en de beroepspraktijk van PW.

Eindtermen Pedagogische Wetenschappen

Bacheloropleiding PW	Masteropleiding PW
<i>Dublin descriptor: Kennis en inzicht van het vakgebied</i>	
1. Beschrijven van de pedagogische relatie met oog voor omgevingsinvloeden bij ontwikkeling en opvoeding van kinderen en jongeren in opvoed- en onderwijs situaties.	4. Een bijdrage leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van specialistische en verdiepende kennis van een deelgebied van de pedagogiek.
2. Gebruik maken van relevante theorieën van de deelgebieden: algemene en historische pedagogiek, orthopedagogiek, gezinspedagogiek, onderwijskunde, ontwikkelingspsychologie, forensische pedagogiek, neuropsychologie en sociale pedagogiek.	
3. Gebruik maken van relevante theorieën van de steungebieden zoals psychologie, sociologie, (neuro)biologie, antropologie, criminologie, geneeskunde, wetenschapswisdom, ethiek, methodenleer en statistiek.	
<i>Dublin descriptor: Toepassen kennis en inzicht</i>	
5. Ondersteuning bieden in eenvoudige opvoed- en onderwijs situaties (preventie en interventie).	8. Op meta-cognitief niveau reflecteren op het eigen handelen en hiervan gebruik maken om het handelen te optimaliseren.
6. Middels methodische analyse bijdragen aan de optimale ontwikkeling van het kind en zijn omgeving: - in de klinische hulpverlening als begeleider, behandelaar, of coach; - in niet-cliëntgebonden functies als beleidsmaker,	9. Specialistische kennis inzetten en probleemoplossende vermogens toe te passen in de ondersteuning van complexe opvoed- en onderwijs situaties (preventie en interventie).

adviseur of ontwikkelaar op het gebied van de jeugd(gezondheids)zorg en/of het onderwijs.	
7. Ethisch en professioneel handelen bij het uitvoeren van onderzoek en handelingen in de praktijk.	
<i>Dublin descriptor: Oordeelsvorming</i>	
10. Analytisch redeneren, kritisch aannames en resultaten onderzoeken en verschillende ideeën en perspectieven tegen elkaar afwegen.	13. Oordelen kunnen formuleren op grond van (beperkte) informatie en daarbij rekening houden met sociaal-, maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden.
11. Onder begeleiding opzetten, uitvoeren en evalueren van wetenschappelijk en pedagogisch onderzoek en uitkomsten hanteerbaar maken voor de beroepspraktijk.	
12. Bijdragen aan maatschappelijke en onderzoeksvraagstukken door nieuwe (wetenschappelijke) kennis te signaleren, beoordelen, op te nemen en te gebruiken.	
<i>Dublin descriptor: Communicatie</i>	
14. Gespreksvaardigheden beheersen voor zowel het directe contact met opvoeders en kinderen als voor de communicatie met professionals die dat contact hebben.	17. Gespreksvaardigheden beheersen waarmee zowel cliënten als eventueel opvoeders inhoudelijk adequaat geïnformeerd worden over uitkomsten en consequenties van (gespecialiseerd klinisch) onderzoek.
15. Schriftelijk rapporteren en mondeling presenteren van onderzoek en bevindingen, hetzij literatuuronderzoek, hetzij (kleinschalig) empirisch onderzoek.	
16. Actief participeren in de wetenschappelijke dialoog en die duiden voor niet-vakgenoten.	
<i>Dublin descriptor: Leervaardigheden</i>	
18. Een stevige basis hebben om met de afronding van de masterfase te voldoen aan de eisen voor de NVO-registraties Basis-Orthopedagoog of Basis-Pedagoog en/of indien gewenst de Basisaantekening diagnostiek en de SKJ-registratie.	19. Indien gewenst te voldoen aan de toegangseisen voor de postacademische BIG-opleiding tot Gezondheids-zorgpsycholoog of Orthopedagoog-Generalist.

Literatuur

- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 1. Theoretical models of human development* (6th ed., pp. 793-828). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Commissie Sectorplan Sociale Wetenschappen (2014). *Sectorplan Sociale Wetenschappen 2014. Sociale Wetenschappen: Verantwoord en Verantwoordelijk*. http://www.sectorplansocialewetenschappen.nl/downloads/Sectorplan_SW_241014.pdf
- EACEA (2012). *The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report*. Brussel: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency P9 Euryduce. [http://www.ehea.info/uploads/\(1\)/bologna%20process%20implementation%20report.pdf](http://www.ehea.info/uploads/(1)/bologna%20process%20implementation%20report.pdf)

- Kamer Pedagogiek (2012). *Domeinspecifiek referentiekader Pedagogische Wetenschappen*. Ongepubliceerd rapport. Verkrijgbaar via https://search.nvao.net/files/50aa28ecac652_rapport%20RUG%20wo-ba%20Pedagogische%20Wetenschappen.pdf
- KNAW (2013). *Effecten van universitaire profilering en topsectorenbeleid op de wetenschap in Nederland*. Amsterdam: KNAW. <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/effecten-van-universitaire-profilering-en-topsectorenbeleid-op-de-wetenschap-in-nederland>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013). *Wet Kwaliteit in verscheidenheid hoger onderwijs*. <http://wetten.overheid.nl/BWBR0033693/2013-09-01>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015). *De waarde(n) van weten: Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015-2025*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2015/07/07/de-waarde-n-van-weten-strategische-agenda-hoger-onderwijs-en-onderzoek-2015-2025>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2016). *Regiebehandelaarschap in 2017*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2016/03/09/regiebehandelaarschap-in-2017>
- Movisie (2015). *Transitie jeugdzorg, een overzicht*. <https://www.movisie.nl/artikel/transitie-jeugdzorg-overzicht>
- Nuffic (2012). *Internationale vergelijking opleidingen Pedagogische Wetenschappen*. Ongepubliceerd rapport. Verkrijgbaar via https://search.nvao.net/files/50aa28ecac652_rapport%20RUG%20wo-ba%20Pedagogische%20Wetenschappen.pdf
- NVO (2014). *Het Pedagogisch Perspectief. Visiedocument 2014-2017*. Utrecht: NVO. <https://www.nvo.nl/producten/publicaties/beroepsinhoudelijk.aspx>
- OECD (2014). *OECD Reviews of Innovation Policy: Netherlands 2014*. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264213159-en>
- Onderwijsraad (2014). *Een eigentijds curriculum*. <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2014/een-eigentijds-curriculum/volledig/item7128>
- Panteia (2013). *Arbeidsmarkteffectrapportage transitie Jeugdzorg*. Zoetermeer: Panteia. <http://www.panteia.nl/Nieuwsoverzicht-Panteia/Arbeidsmarkteffectrapportage%20transitie%20jeugdzorg#.V4dngFckLww>
- Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (2013). *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2018*. https://www.werk.nl/xpsitem/wdo_012088
- QANU (2005). *Visitatierapport opleidingen Pedagogische Wetenschappen*. <http://docplayer.nl/7089413-December-2005-pedagogische-wetenschappen.html>
- QANU (2012). *Visitatierapport opleidingen Pedagogische Wetenschappen*.
- VSNU (2015). *Goedemorgen professor! Visie op studeren in een nieuwe tijd*. Den Haag: VSNU. http://www.vsnunl.nl/files/documenten/Publicaties/Visie_op_studeren_in_een_nieuwe_tijd_20150611.pdf
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2013). *Naar een lerende economie*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <http://www.wrr.nl/publicaties/publicatie/article/naar-een-lerende-economie-1/>
- Woittiez, I., Putman, L., Egging, E., & Ras, M. (2014). *Zorg beter begrepen. Verklaringen voor de groeiende vraag naar zorg voor mensen met een verstandelijke beperking*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Zorg_beter_begrepen

REFLECTIE OP HET DOMEINSPECIFIEKE REFERENTIEKADER

Panel Pedagogische Wetenschappen

Het landelijk overleg tussen de opleidingen Pedagogische Wetenschappen, de Kamer Pedagogiek, heeft in de afgelopen jaren gewerkt aan een uitgebreid domeinspecifiek referentiekader (DSRK). Het is vastgesteld op 7 oktober 2016. Het DSRK besteedt ruimschoots aandacht aan recente ontwikkelingen binnen het werkveld en benoemt daarnaast een aantal specifieke aandachtspunten voor de discipline: de mogelijkheden tot internationale mobiliteit, de wensen vanuit het werkveld, het wetenschappelijk karakter van de opleiding en maatschappelijke ontwikkelingen die consequenties hebben voor de arbeidsmarkt van pedagogen (met name binnen de jeugdzorg). Ook het karakter van de bachelor- en masteropleiding als eigenstandige opleidingen die, gezien de eisen vanuit het werkveld en de voorbereiding op het postacademisch onderwijs, sterk in samenhang gezien moeten worden, wordt aangehaald in het DSRK. Met name de eisen vanuit het werkveld maken het ook moeilijk om een afzonderlijk uitstroomprofiel van de bacheloropleiding op te stellen, met uitzondering van trajecten waarin de bacheloropleiding in combinatie met een hbo-lerarenopleiding wordt aangeboden.

Het panel waardeert de wijze waarop de Kamer Pedagogiek werk heeft gemaakt van het DSRK en onderschrijft de worsteling waar de Nederlandse opleidingen gezamenlijk voor staan sinds het gezamenlijk bachelor- en mastertraject tot vier jaar is verkort. Het panel onderschrijft de geschetste worsteling vanuit zijn bevindingen tijdens deze visitatieperiode en wenst in het onderstaande het een en ander nader toe te lichten. Uit het DSRK blijkt dat de discipline rekening moet houden met een aantal factoren die van invloed zijn op de invulling van de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen. Stringente eisen aan het uitstroomprofiel van de opleidingen vanuit het werkveld hebben geleid tot een discipline waarbij de nadruk in eerste instantie op het klinische, orthopedagogische profiel van de opleidingen Pedagogische Wetenschappen is komen te liggen. Studenten worden geschoold te handelen; praktische vaardigheden krijgen ruim baan in het programma en studenten die de bachelor- en masteropleiding als samenhangende opleiding hebben doorlopen, vinden als handelende professionals hun weg op de arbeidsmarkt. Hierbij heeft het panel geconstateerd tijdens zijn bezoeken aan de Nederlandse opleidingen dat het overgrote deel van de huidige afgestudeerden op hbo-niveau, en niet op wo-niveau, instroomt op de arbeidsmarkt.

Het panel spreekt het vermoeden uit dat dit samenhangt met de sterke nadruk die vanuit het werkveld op de praktische, handelende vaardigheden is gelegd binnen de beperkte tijdsinvestering die een bacheloropleiding van 180 EC en een masteropleiding van 60 EC kan vragen. Hierdoor staat het wetenschappelijke karakter van de gezamenlijke bachelor- en masteropleiding enigszins onder druk. Reflectie op het eigen handelen en op onderzoeksmethoden en het aanleren van een wetenschappelijke attitude gebaseerd op kennis van de brede pedagogische basis van de discipline, vraagt een tijdsinvestering van studenten die de huidige opzet van een driejarige bachelor- en eenjarige masteropleiding maar in beperkte mate kan bieden. Het panel moedigt de Kamer dan ook aan om te blijven benoemen dat het academische, pedagogische gehalte van de opleiding door de verkorte duur van het gezamenlijke programma in het nauw is geraakt.

In het bijzonder raadt het panel de Kamer Pedagogiek aan het DSRK nogmaals te bezien vanuit het autonome perspectief van de opleidingen als dragers van de academische discipline in Nederland. Deze is heden nadrukkelijk gericht op het verkrijgen van praktische vaardigheden die goed aansluiten bij een empirisch-analytische benaderingswijze en bij het onderwijs in kwantitatieve onderzoeksmethoden. Hierdoor komt de geesteswetenschappelijke grondslag van de Pedagogische Wetenschappen relatief minder uit de verf. Het panel acht het wenselijk dat studenten in hun beroepsvoorbereiding leren reflecteren op hedendaagse pedagogische vraagstellingen, waarbij met name de normatieve vraag centraal staat. Deze vorm van reflectie is mogelijk vanuit een verdiepte kennis van de pedagogische traditie. In de ogen van het panel staat deze laatste opdracht van de wetenschappelijke opleidingen onder (tijds)druk. Het panel moedigt de Kamer Pedagogiek aan deze

problematiek inzichtelijk te maken in het DSRK, alsmede bespreekbaar te maken in de afstemming met het werkveld.

Daarnaast ziet het panel dat de eisen vanuit het werkveld op gespannen voet staan met de wens de opleidingen internationaal te profileren. Het werkveld vraagt studenten die de lokale, diagnostische methoden en technieken voldoende beheersen; studenten moeten binnen de opleidingen dus de Nederlandse praktijk leren kennen. Internationalisering vraagt juist dat studenten de lokale methoden en context kunnen overstijgen om te reflecteren op die lokale situatie. Het panel moedigt de Kamer Pedagogiek aan deze problematiek als zodanig nadrukkelijk te benoemen in het DSRK en om de opleidingen vanuit een gezamenlijke visie te stimuleren na te denken over de wijze waarop internationalisering op de kaart kan worden gezet, binnen de huidige beperkingen. Het panel doet in dat verband de suggestie dat de theoretische, normatieve en hermeneutische basis van de discipline de gezamenlijke 'pedagogische taal' kan vormen waarmee het overstijgende gesprek in internationaal verband kan worden gevoerd en van waaruit reflectie plaats kan vinden op de lokale en grensoverschrijdende praktijk. Ruimte voor het aanleren van de brede pedagogische basis in het opleidingsprogramma is, in de ogen van het panel, noodzakelijk voor het ontwikkelen van een internationaliseringsvisie die verder gaat dan het aanbieden van vakken of stageplaatsen in het Engels om tot daadwerkelijke aansluiting te komen met het internationale veld.

BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Bachelorprogramma

Eindkwalificaties		
	Track: orthopedagogiek	Track: pedagogiek & onderwijskunde
1	De student heeft kennis van en inzicht in begrippen en theorieën uit de orthopedagogiek en ondersteunende wetenschapsgebieden, begint zich te specialiseren in een van de drie differentiaties (zorg voor personen met beperkingen, onderwijsleerproblemen, jeugdzorg) en is in staat vanuit deze kennis en dit inzicht te reflecteren op orthopedagogische praktijken.	De student heeft kennis van en inzicht in begrippen en theorieën met betrekking tot opvoeding en onderwijs en ondersteunende wetenschapsgebieden, begint zich te specialiseren in een van de twee differentiaties (pedagogiek, onderwijskunde) en is in staat vanuit deze kennis en dit inzicht te reflecteren op pedagogische en onderwijskundige praktijken.
2	De student heeft kennis van en inzicht in het brede spectrum van gangbare technieken en methoden in het sociaal wetenschappelijk onderzoek en kan deze toepassen op enkele fases van onderzoek.	
3	De student kan vanuit een academische houding gegevens van wetenschappelijk onderzoek binnen het pedagogisch domein analyseren, de resultaten daarvan rapporteren en hierop reflecteren.	
4	De student maakt een begin met het op ethisch verantwoorde wijze toepassen van kennis en inzicht in de theorieën en begrippen uit de orthopedagogiek in de klinische context.	De student maakt een begin met het op ethisch verantwoorde wijze toepassen en benutten van wetenschappelijke kennis in de pedagogische en onderwijskundige praktijk.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Masterprogramma

Eindkwalificaties			
	Track: orthopedagogiek /	Track: <i>Communication and Deafblindness</i>	Track: pedagogiek
1	De student heeft specialistische kennis van en inzicht in begrippen en theorieën uit de orthopedagogiek, specialiseert zich in een van de drie differentiaties (zorg voor personen met beperkingen, onderwijsleerproblemen, jeugdzorg), is in staat vanuit deze kennis en dit inzicht te reflecteren op orthopedagogische praktijken en is bovendien in staat deze kennis en dit inzicht zelf kritisch te bevragen vanuit verschillende sociaal-wetenschappelijke perspectieven.		De student heeft specialistische kennis van en inzicht in begrippen en theorieën uit de pedagogiek, is in staat vanuit deze kennis en dit inzicht te reflecteren op pedagogische praktijken en is bovendien in staat deze kennis en dit inzicht zelf kritisch te bevragen vanuit verschillende sociaal-wetenschappelijke perspectieven.
2	De student heeft kennis van en inzicht in het brede spectrum van methoden en technieken in het sociaal-wetenschappelijk onderzoek en kan onder begeleiding een volledige onderzoekscyclus doorlopen.		
3	De student kan vanuit een academische houding over zelf verricht wetenschappelijk onderzoek binnen het (ortho-)pedagogisch domein zowel schriftelijk als mondeling rapporteren en is in staat over de resultaten van dit onderzoek in debat te gaan.		
4	De student kan kennis over en inzicht in de theorieën en begrippen uit de orthopedagogiek op ethisch verantwoorde wijze toepassen in de klinische context.		De student kan kennis over en inzicht in de theorieën en begrippen uit de pedagogiek op ethisch verantwoorde wijze toepassen in de professionele context.

BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Curriculum tot 2017-2018:

Studieprogramma Bachelor Pedagogische wetenschappen

Jaar 1

Semester 1		Semester 2	
PABAP032 [5EC] Inleiding Pedagogiek	PABAP021A [5EC] Theoretische Pedagogiek	PABAP036 [5EC] Statistische modellen 1	PABAP040 [5EC] Inleiding Filosofie
PABAP035 [5EC] Inleiding onderzoek	PABAP033 [5EC] Inleiding Orthopedagogiek	PABAP039 [5EC] Inleiding Sociologie	PABAP043 [5EC] Geschiedenis van opvoeding & onderwijs
PABAP038 [5EC] Ontwikkelingspsychologie	PABAP037 [5EC] Methoden en technieken van onderzoek 1	PABAP041 [5EC] Inleiding Onderwijskunde	PABAP042 Onderzoeksvaardigheden 1 (interviewpracticum) *
PABAP-MN MENTORAAT		PABAP042 Onderzoeksvaardigheden 1 (Referaatpracticum)*	
PABAP044 Academic Learning Communities *			

* Samen 5 EC

Studieprogramma Bachelor Pedagogische wetenschappen

Jaar 2

De cursiefgedrukte vakken zijn vakken die specifiek zijn voor de richting Orthopedagogiek of de richting Pedagogiek en Onderwijskunde.

Semester 1		Semester 2	
PABA2053 [5EC] Interculturele Pedagogiek	PABA2057* Onderzoekspracticum (designs)	PABA2058 [5EC] Statistische modellen 2	PABA2054 [5EC] Gespreksparticum
PABA2055 [5EC] Leerpsychologie	PABA5213/PABA2207 [5EC] <i>Diagnostiek en Behandeling / Vergelijkende onderwijskunde</i>	PABA5234/PABA2208 [5EC] <i>Opvoeden en ondersteunen van personen met beperkingen 1 / Gezinspedagogiek</i>	PABA2059 [5EC] Kwalitatieve onderzoeksmethoden
PABA2056 [5EC] Testtheorie	PABA5273/PABA2104 [5EC] <i>Psychopathologie / Het jonge kind: visies en beleid</i>	PABA5252/PABA2209 [5EC] <i>Leer- en onderwijsproblemen / Organisaties en lerende professionals</i>	PABA5244/PABA2210 [5EC] <i>Gedrags- en opvoedingsproblemen 1 / Jeugd en sociale ontwikkeling</i>
PABAP044 Academic Learning Communities 2*			

* Samen 5 EC

Studieprogramma Bachelor Pedagogische wetenschappen

Jaar 3: track Orthopedagogiek

Semester 1		Semester 2	
Minorruimte**			
<p><i>Keuze 2/3</i></p> <p>PABA5344 [7EC] Gedrags- en opvoedingsproblemen: Interventies</p> <p>PABA5351 [7EC] Diagnostiek en interventie leerproblemen 1</p> <p>PABA5334 [5EC] Opvoeden van personen met beperkingen: Evidence Based Intervention 1</p>	<p><i>Keuze 2/3</i></p> <p>PABA5345 [6EC] Gedrags- en opvoedingsproblemen: kwaliteit en effectiviteit van de jeugdzorg</p> <p>PABA5352 [6EC] Diagnostiek en interventie leerproblemen 2</p> <p>PABA5335 [8EC] Opvoeden van personen met beperkingen: Evidence Based Intervention 2</p>	<p>PABA3065 Statistiek 3 [4EC]</p> <p><i>keuze 2/3:</i></p> <p>PABA5365 [4EC] Kwalitatieve methoden in de pedagogische wetenschappen</p> <p>PABA3064A [4EC] Theoretische en Meth. Historische Pedagogiek</p> <p>PABA5364 [4EC] Schaalconstructies en factoranalyse</p>	<p>PABA5372 Neuropsychologie [5EC]</p>
PABA5373 Practicum [4EC]		PABA5311 [7EC] Diagnostische vaardigheden (deel II)	
		PABA6000A [10EC] Bachelorwerkstuk	

** Beschreven staat de verdiepingsminor van Orthopedagogiek. Binnen deze minor volgen studenten naar keuze twee van de drie differentiemogelijkheden (integraal).

Jaar 3: track Pedagogiek en Onderwijskunde

Semester 1		Semester 2	
Minorruimte**			
PABA3063B Observeren [4EC]		PABA3065 Statistiek 3 [4EC]	PABA3304 Effectiviteit van onderwijs en levenslang leren [6EC]
PABA3209 Leren op de werkplek [7EC]	PABA3003 Pedagogische taken van het onderwijs [7EC]		
<i>Keuze 1/2:</i>	<i>Keuze 1/2:</i>	<i>Keuze 1/3:</i>	
PABA3108 Internationale geschiedenis van de pedagogische ambities [7EC]	PABA3305A Diagnostiek en Hulpverlening ([5EC]	PABA5365 [4EC] Kwalitatieve methoden in de pedagogische wetenschappen	
PABA3103* Geschiedenis van het onderwijs [7EC]	PABA3206 Volwasseneducatie en LLL [5EC]	PABA3064A [4EC] Theoretische en Meth. Historische Pedagogiek	
		PABA5364 [4EC] Schaalconstructies en factoranalyse	
		<i>Keuze 1/2:</i>	
		PABA3204 Onderwijs ontwerpen (Deel II) [6EC]	
		PABA3208 Sociale en Educatieve interventie (deel II) [6EC]	
		PABA6000B Bachelorwerkstuk [10EC]	

* Dit vak staat in de studiegids incorrect vermeld voor 5 EC

** Beschreven staat de verdiepingsminor van Pedagogiek en Onderwijskunde.

Ba Pedagogische wetenschappen, 2017/2018

Naam opleiding: Ba Pedagogische wetenschappen
Studiejaar: 1
Studiepad: Ba1 Pedagogische wetenschappen

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	Inleiding Onderzoek	PABAP035	5	V
I a	Inleiding Pedagogiek	PABAP032	5	V
I a	Ontwikkelingspsychologie	PABAP038	5	V
	Mentoraat	PABAP-MN		V
	Onderzoeksvaardigheden 1 (ALC)	PABAP044		V
I b	Inleiding Orthopedagogiek	PABAP033	5	V
I b	Methoden en technieken van onderzoek	PABAP037	5	V
I b	Theoretische pedagogiek	PABAP021A	5	V
II a	Inleiding in de sociologie	PABAP039	5	V
II a	Inleiding Onderwijskunde	PABAP041	5	V
II a	Statistische modellen 1	PABAP036	5	V
II	Onderzoeksvaardigheden 1 (Referaatpracticum)	PABAP042		V
II b	Geschiedenis van opvoeding & onderwijs	PABAP043	5	V
II b	Inleiding in de filosofie	PABAP040	5	V
II b	Onderzoeksvaardigheden 1 (Interviewpracticum)	PABAP042.		V

Naam opleiding: Ba Pedagogische wetenschappen
Studiejaar: 2
Studiepad: Ba2 Pedagogische wetenschappen, Orthopedagogie

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	Interculturele pedagogiek	PABA2053	5	V
I a	Leerpsychologie	PABA2055	5	V
I a	Testtheorie	PABA2056	5	V
I	Academic learning communities	PABA2010		V
I b	Diagnostiek en behandeling	PABA5213	5	V
I b	Onderzoekspracticum (designs)	PABA2057	5	V
I b	Psychopathologie kind en jeugdige	PABA5273	5	V
II a	Leer- en onderwijsproblemen 1	PABA5252	5	V
II a	Opvoeden van Personen met beperkingen 1	PABA5234	5	V
II a	Statistische modellen 2	PABA2058	5	V
II b	Gesprekspracticum	PABA2054	5	V
II b	Kwalitatieve methoden in de soc. wet.	PABA2059	5	V
II b	Stromingen in de orthopedagogiek	PABA5245	5	V

Naam opleiding: Ba Pedagogische wetenschappen
Studiejaar: 2
Studiepad: Ba2 Pedagogische wetenschappen, Pedagogiek en Onderwijskunde

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	Interculturele pedagogiek	PABA2053	5	V
I a	Leerpsychologie	PABA2055	5	V
I a	Testtheorie	PABA2056	5	V
I	Academic learning communities	PABA2010		V
I b	Het jonge kind: visies en beleid	PABA2104	5	V
I b	Onderzoekspracticum (designs)	PABA2057	5	V
I b	Vergelijkende onderwijskunde	PABA2207	5	V
II a	Gezinspedagogiek	PABA2208	5	V
II a	Organisaties en lerende professionals	PABA2209	5	V
II a	Statistische modellen 2	PABA2058	5	V
II b	Gesprekspracticum	PABA2054	5	V
II b	Jeugd en Sociale ontwikkeling	PABA2210	5	V
II b	Kwalitatieve methoden in de soc. wet.	PABA2059	5	V

Naam opleiding: Ba Pedagogische wetenschappen
Studiejaar: 3
Studiepad: Ba3 Pedagogische wetenschappen, Orthopedagogiek

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	<i>Professionele Vaardigheden</i>	PABA5357	5	K
I a	<i>GOP: interventies</i>	PABA5356	5	K
I a	<i>OPB: Evidence based intervention 1</i>	PABA5358	5	K
I a	<i>DI: Leerproblemen 1</i>	PABA5353	5	K
I b	<i>Jeugd: visies en beleid</i>	PABA3310	5	K
I b	<i>GOP: Kwali & effectiviteit v/d jeugdzorg</i>	PABA5355	5	K
I b	<i>OPB: Evidence based intervention 2</i>	PABA5336	5	K
I b	<i>DI: Leerproblemen 2</i>	PABA5354	5	K
II a	bachelorstage**	PABA5375	5	V
II a	Ethische en juridische kwesties	PABA3020	5	V
II a	Workshop: Historisch pedagogisch onderzoek	PABA3012	2.5	K
II a	Workshop: Interventie-onderzoek	PABA3013	2.5	K
II a	Workshop: Interview-/inhoudsanalyse	PABA3014	2.5	K
II a	Workshop: IRT modellen	PABA3016	2.5	K
II a	Workshop: Observeren	PABA3015	2.5	K
II a	Workshop: Statistische modelbouw	PABA3011	2.5	K
II b	Bachelorwerkstuk	PABA6002	10	V
II b	Neuropsychologie	PABA3021	5	V

** Dit vak kan ook buiten de aangegeven periode gevolgd worden.

N.B. De opleiding biedt een verdiepende minor aan; studenten volgen daarin 30EC uit het gecursiveerde aanbod. Studenten mogen de minorruimte ook met aanbod van een andere faculteit of een andere universiteit invullen.

Curriculum AOLB:

Studieprogramma PW-Bachelor t.b.v. Academische Opleiding Leraar Basisonderwijs

Jaar 1

Semester 1		Semester 2	
PABA-A108 [3EC] Ontwikkelings- en onderwijspsychologie 1a ¹	PABA-A108 [2EC] Ontwikkelings- en onderwijspsychologie 1b	PABA-A103 [5EC] Onderwijs sociologie	PABA-A112 [5EC] Inleiding Onderwijskunde
PABA-H112 [4EC] Taal 1 (gr 4-8)	PABA-A109 [5EC] Pedagogische taken van het onderwijs	PABA-A110 [5EC] Inleiding Onderzoek	PABA-H109 [3EC] Wereldoriëntatie 1
PABA-H113 [3EC] Leren lesgeven & reflecteren 1	PABA-H114 [4EC] Rekenen 1 (gr 4-8)	PABA-H107 [2EC] Leren lesgeven & reflecteren 2	
PABA-A111E ¹ [2EC] Stage & SLB		PABA-A111F ² [2EC] Stage & SLB	

¹ EC's worden verstrekt na periode 1b, ² EC's worden verstrekt na periode 2b

Studenten van de AOLB volgen daarnaast een aantal pabo-vakken die niet meetellen voor hun PW-bachelor, maar wel voor hun Pabo-bachelor. In jaar 1 zijn dat de volgende vakken: Schrijfvaardigheid (1EC), Levensbeschouwing (1EC), Kunstzinnige Oriëntatie 1 (2EC), Godsdienst/Geestelijke stromingen 1 (1EC), Stage & SLB (10EC)

Jaar 2

Semester 1		Semester 2	
PABA-A210 [3EC] Ontwikkelings- en onderwijspsychologie 2a ¹	PABA-A210 [2EC] Ontwikkelings- en onderwijspsychologie 2b	PABA-A204 [5EC] Orthopedagogische diagnostiek en interventie in het onderwijs	PABA-A216 [5EC] Testtheorie
PABA-A212 [5EC] Methoden en technieken van onderzoek 1 (PW- prop)	PABA-A213 [5EC] Statistische modellen 1 (PW-prop)	PABA-A215 [2EC] Gespreks- & interviewpracticum ²	PABA-A215 [3EC] Gespreks- & interviewpracticum
PABA-H210 [2,5EC] Rekenen 2	PABA-H211 [3,5EC] Taal 2	PABA-H206 [4EC] Wereldoriëntatie 2	
PABA-H203 [1EC] Spel en ontwikkeling in groep 1-2 a ¹	PABA-H203 [1EC] Spel en ontwikkeling in groep 1-2 b		
PABA-A211F ¹ [2EC] Stage & SLB		PABA-A211G ² [3EC] Stage & SLB	

¹ EC's worden verstrekt na periode 1b, ² EC's worden verstrekt na periode 2b

Studenten van de AOLB volgen daarnaast een aantal pabo-vakken die niet meetellen voor hun PW-bachelor, maar wel voor hun Pabo-bachelor. In jaar 2 zijn dat de volgende vakken: Bewegingsonderwijs (2EC), Kunstzinnige Oriëntatie 2 (2EC), Godsdienst/Geestelijke stromingen 2 (1EC), Kennisbasistoetsen (1EC), Stage & SLB (7EC)

Jaar 3

Semester 1		Semester 2	
PABA-A307A, B & C [3x5EC] Zorg voor leren	PABA-A308A & B [2x5EC] Gedrag in de klas	PABA-A309 [3EC] Ontwikkelings- en onderwijspsychologie 3a ¹	PABA-A309 [2EC] Ontwikkelings- en onderwijspsychologie 3b
		PABA-A310 [2EC] Methoden en technieken van onderzoek 2 ¹	PABA-A310 [3EC] Methoden en technieken van onderzoek 2
		PABA-H312 [3EC] Capita Selecta (JK & OK)	PABA-H307 [3EC] Wereldoriëntatie 3: Science (natuur & techniek)
PABA-A311G ¹ [5EC] Stage & SLB		PABA-H310 [3EC] Meertaligheid (TT/NT2/Engels)	
		PABA-A311H ² [3EC] Stage & SLB	

¹ EC's worden verstrekt na periode 1b, ² EC's worden verstrekt na periode 2b

Studenten van de AOLB volgen daarnaast een aantal pabo-vakken die niet meetellen voor hun PW-bachelor, maar wel voor hun Pabo-bachelor. In jaar 3 zijn dat de volgende vakken: Kunstzinnige Oriëntatie 3 (3EC), Godsdienst/Geestelijke stromingen 3 (1EC), Stage & SLB (4EC)

Jaar 4

Semester 1		Semester 2	
PABA-A411A ¹ [6EC] Stage & SLB		PABA2058 [5EC] Statistische modellen 2	PABA-A402 [5EC] Onderwijs, organisaties en onderwijsverandering
		PABA3312 [5EC] Effectiviteit van onderwijs en levenslang leren	PABA-A403 [5EC] Onderwijs ontwerpen
		PABA-A412 [5EC] Bachelorwerkstuk a ²	PABA-A412 [5EC] Bachelorwerkstuk b

¹ EC's worden verstrekt na periode 1b, ² EC's worden verstrekt na periode 2b

Studenten van de AOLB volgen daarnaast een aantal pabo-vakken die niet meetellen voor hun PW-bachelor, maar wel voor hun Pabo-bachelor. In jaar 4 zijn dat de volgende vakken: Stage & SLB (24EC)

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Curriculum tot 2016-2017:

Afstudeertrack Orthopedagogiek:

Studieprogramma Master, Orthopedagogiek, september instroom

Semester 1	Semester 2
PAMA5163D Stage [25EC] (praktijkvariant)*	PAMA5163A Masterthesis [20EC] (praktijkvariant)*
PAMA5164B Stage (Onderzoeksvariant)* [15EC]	
PAMA5164A Masterthesis (Onderzoeksvariant)* [30EC]	
PAMA5103 Ethiek: zorg en onderzoek [5EC]	PAMA5102 Participatie in de samenleving [5EC]
	PAMA5101 Theorie en modellen in de orthopedagogiek [5EC]

*Studenten volgen naar keuze de praktijkvariant of de onderzoeksvariant

Afstudeertrack Communication and Deafblindness:

Studieprogramma Master, Communication and Deafblindness, september instroom

Semester 1	Semester 2
PAMA5190 [5EC] Introduction to Communication and Deafblindness	
	PAMA5192 [5EC] Theories and Models
PAMA5195D [5 EC] Research project: Methodology	
PAMA5195D [15EC] Research project: Internship	
PAMA5195D [30EC] Research project: Thesis	

Afstudeertrack Pedagogiek:

Studieprogramma Master, Pedagogiek, september instroom

Semester 1	Semester 2
<p>Keuze 2/3*</p> <p>PAMAPA020 De wereld van het kind [5EC]</p> <p>PAMAPA001 Perspectieven op professionalisering [5EC]</p> <p>PAMAPA007 Globalisering en een leven lang leren [5EC]</p>	<p>Keuze 2/3*</p> <p>PAMAPA017 Jeugd en Jeugdbeleid [5EC]</p> <p>PAMAPA025 Levenslang leren in context [5EC]</p> <p>PAMAPA029 Burgerschapsvorming [5EC]</p>
<p>Keuze 1/4</p> <p>PAMAPA019 M&T Workshop Evaluatie- en interventieonderzoek [10EC]</p> <p>PAMAPA018 M&T Workshop Discoursanalyse [10EC]</p> <p>PAMAPA023 M&T Workshop Historische Pedagogiek [10EC]</p> <p>PAMAPA022 M&T Workshop Kwalitatieve inhoudsanalyse [10EC]</p>	
<p>PAMAPA032 Stage [5EC]</p> <p>PAMAPA033 Masterthesis [25EC]</p>	

* het is mogelijk om één van de vier keuzevakken desgewenst te vervangen door een extern keuzevak

Curriculum vanaf 2016-2017:

Afstudeertrack Orthopedagogiek:

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	Ethiek: zorg en onderzoek	PAMA5103	5	V
II a	Participatie in de samenleving	PAMA5102	5	V
II b	Orthopedagogische reflectie. - De brug tussen theorie & praktijk	PAMA5104	5	V
	Masterthese (praktijkvariant)	PAMA5163A	20	K
	Stage (praktijkvariant)	PAMA5163D	25	K
	Masterthese (onderzoeksvariant)	PAMA5164A	30	K
	Stage (onderzoeksvariant)	PAMA5164B	15	K

Afstudeertrack Communication and Deafblindness:

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I	Intro to Communication and CDB	PAMA5190	5	V
	Masterproject and thesis	PAMA5195D	50	V
II b	Theories and Models	PAMA5192	5	V

Afstudeertrack Ethics of Education: Philosophy, History and Law:

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	Citizenship development and education 1	PAMAE003	5	V
I a	In the best interest of the child 1	PAMAE001	5	V
	Domain-specific professional skills/traineeship	PAMAE020	10	V
	Research Thesis	PAMAE021	20	V
I b	In the best interest of the child 2	PAMAE002	5	V
I b	Professionalization 1	PAMAE005	5	V
II a	Professionalization 2	PAMAE006	5	V
II b	Citizenship development and education 2	PAMAE004	5	V

Afstudeertrack Youth, Society and Policy 0-21:

sem	vaknaam	vakcode	EC	V/K
I a	Child abuse and neglect	PAMAY202	5	V
I a	Conceptions of youth in policy and research	PAMAY101	5	V
I a	Innovations in youth care and education	PAMAY301	5	V
I b	Minority Youth: Inequality and Inequity	PAMAY203	5	V
I b	Transforming youth care and inclusive education	PAMAY302	5	V
I b	Youth Transitions	PAMAY103	5	V
II	Internship	PAMAY501	10	V
II	Master's thesis	PAMAY502	20	V

BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA

Locatiebezoek Groningen, 9-10 januari 2018

9 januari 2018		
8.45	9.00	Aankomst panel
9.00	11.30	Vorbereidend overleg en inzien documenten
11.30	12.15	Gesprek met management (inhoudelijk verantwoordelijken)
12.15	13.00	Lunch
13.00	13.45	Gesprek met studenten BSc
13.45	14.30	Gesprek met docenten BSc
14.30	15.00	Overleg panel
15.00	15.15	Pauze
15.15	16.00	Gesprek met studenten MSc
16.00	16.45	Gesprek met docenten MSc
16.45	17.15	Overleg panel
17.15	18.00	Alumni

10 januari 2018		
8.45	9.00	Aankomst panel
9.00	9.45	Rondleiding ambulatorium
9.45	10.30	Inzien documenten, voorbereiding gesprekken, inloopspreekuur
10.30	11.00	Gesprek met Opleidingscommissie (OLC)
11.00	11.15	Overleg panel
11.15	12.00	Gesprek met Examencommissie
12.00	12.30	Gesprek beoordelingen masterscripties
12.00	14.00	Vorbereiden eindgesprek (inclusief lunch)
14.00	14.45	Eindgesprek met management (formeel verantwoordelijken)
14.45	16.45	Opstellen voorlopige bevindingen
16.45	17.00	Mondelinge rapportage voorlopige bevindingen

Aanvullende bijeenkomst

Rotterdam, 9 juli 2018

AGENDA

- Opening (door panelvoorzitter)
- Voorstelronde
- Vaststellen agenda
- Individueel behalen eindkwalificaties Orthopedagogiek
- Beoordelingssystematiek bij behalen eindkwalificaties
- Afstemming tussen beoordelaars
- Versterking rol examencommissie
- Wvttk
- Rondvraag
- Korte pauze (overleg panel)
- Terugkoppeling panel/presentatie voorlopige bevindingen
- Afsluiting

BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Eindwerken:

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 18 eindwerken bestudeerd van afgestudeerden van de cohorten 2014-2015 en 2015-2016 voor beide opleidingen.

Op uitnodiging van de opleiding heeft het panel in juli 2018 een extra steekproefsgewijze controle uitgevoerd. Hiervoor zijn 10 eindwerken van beide opleidingen bestudeerd van het cohort 2017-2018. Voor de bacheloropleiding zijn deze eindwerken gekozen uit het totale aanbod van het cohort 2017-2018 voor beide afstudeerroutes. Hierbij is de werkwijze en kwaliteit van de beoordeling van de in 2017-2018 ingevoerde tweede beoordelaar bestudeerd en nagegaan of de studenten zelfstandig de individuele eindkwalificaties behaalden. Voor de masteropleiding zijn 10 eindwerken bestudeerd van de afstudeerrichting Orthopedagogiek. Hierbij is nagegaan of de studenten zelfstandig de individuele eindkwalificaties behaalden.

De studentnummer van alle bestudeerde scripties kunnen worden opgevraagd bij QANU.

Documenten:

Het panel heeft tijdens het visitatiebezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd:

- Oplegvel bij de zelfstudie Pedagogische Wetenschappen
- Notulen en jaarverslagen Examencommissies;
- Jaarverslagen Opleidingscommissie;
- Toetsplan bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen;
- Toetsplan masteropleiding Pedagogische Wetenschappen;
- Procedure beoordeling bachelorscripties in groepsverband;
- Overzicht klinische kwalificaties docenten;
- Overzicht vakken februari-instroom.

Aanvullende informatie bestudeerd ter voorbereiding van het aanvullende bezoek:

- Stand van zaken-notitie + toelichting voor visitatiepanel;
- Bijlage 1: Bachelor afstudeergids – a. Afstudeergids BA PW - 18-19 b. Bijlage I - Globaal tijdpad c. Bijlage II - Formulier Onderzoeksvoorstel d. Bijlage III - Beoordelingsformulier Onderzoeksvoorstel e. Bijlage IV - Box 1 f. Bijlage V - Box 2 g. Bijlage VI - Voorbeeld titelblad h. Bijlage VII - Beoordelingsformulier Thesis;
- Bijlage 2: Master afstudeergids a. Afstudeergids MA PW - 18-19 b. App. I Thesis Assessment Form Pedagogy and Educational Sciences Mei 2018 c. Bijlage I Beoordelingsformulier Thesis Pedagogische wetenschappen en Onderwijskunde d. Bijlage II Thesiscontract en format onderzoeksvoorstel e. Bijlage III Beoordelingsformulier Onderzoeksvoorstel f. Bijlage IV Format Opbouw Thesis g. Bijlage V Formulier Aanmelding Forum - Ortho. h. Bijlage VII Formulier Beoordeling Forum i. Bijlage VI Format Samenvatting;
- Bijlage 3: De tussenrapportage van de werkgroep ontwikkeling nieuw beoordelingsformulier a. Begeleidend schrijven werkgroep b. Thesisbeoordeling PEDOK V2 c. Thesisform Rubrics;
- Bijlage 4: Documenten bachelor stage a. Portfolio stage b. Beoordelingsformulier Praktijkbegeleider c. Stagehandleiding d. Beoordelingsformulier Bachelorstage voor stagecoördinator;
- Bijlage 5: Documenten kalibreersessies a. Kalibreersessie PW lunchbijeenkomst 25 april.pptx b. Verslag Kalibreersessie 17 mei c. Verslag Kalibreersessie 22 mei d. Verslag kalibreersessie 28 mei e. Bulletrapportage kalibreersessies 6;
- Bijlage 6: Documenten Examencommissie a. Bekendmaking nieuwe examencommissie b. Implementatie Plan van aanpak Examencommissie c. Voortgangsrapportage Examencommissie d. Verslag overleg tussen het faculteitsbestuur, de examencommissie en de opleidingsdirecteur over

de voortgang e. Tussentijds verslag Mei – Juni 2018 Examencommissie f. Nieuwsbrief Examencommissie.

Verder heeft het panel de vakbeschrijvingen, cursusmaterialen en toetsen van de volgende vakken bestudeerd voorafgaand en tijdens het visitatiebezoek:

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Inleiding Pedagogiek
Inleiding Orthopedagogiek
Inleiding Onderwijskunde
Academic Learning Communities
Diagnostische vaardigheden
Sociale en educatieve interventie
Onderwijs in ontwikkeling
Neuropsychologie / Ontwikkelings- en Onderwijspsychologie 3
Handleidingen stage en these (voor beide afstudeerroutes)

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Intro to Communication and CDB
Ethiek: zorg en onderzoek
Child abuse and neglect
Citizenship development and education 1
Orthopedagogische reflectie - De brug tussen theorie en praktijk
Handleidingen stage en these (voor alle vier afstudeertracks)